

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Keeled mitmekeelses koolis

Natalja Sahharova

EESTI KEELE ÕPPIMISE MOTIVATSIOON TULENEVALT
TÖÖÜLESANNETE TÄITMISE VAJADUSEST
NARVA ELANIKE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja Mart Rannut, PhD

Narva 2023

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujal pärinevad andmed on viidatud. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste kirjalike tööde juhendi nõuetest.

Allkirjastatud digitaalselt

Natalja Sahharova

.....

/töö autori allkiri ja kuupäev/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Natalja Sahharova, (sünnikuupäev 18.06.1979)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eesti keele õppimise motivatsioon tulenevalt tööülesannete täitmise vajadusest Narva elanike näitel“, mille juhendaja on Mart Rannut.

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-isi kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narva, 30.05.23

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	6
1.1. Teema valiku põhjendus.....	6
1.2. Narva linna üldine demograafiline iseloomustus	7
1.3. Statistilised andmed.....	8
1.4. Haridus Narvas.....	8
1.5. Keeleoskuskõuded.....	9
2. TEOREETILINE TAUST	10
2.1. Motivatsioon.....	10
2.2. Motivatsioon teise keele õppes	11
2.3. Integriitne ja instrumentaalne motivatsioon	12
2.4. Väline ja sisemine motivatsioon	13
2.5. Amotivatsioon ja demotivatsioon.....	13
3. UURIMISMEETODID JA NENDE VALIKU PÕHJENDUS.....	15
3.1. Uuringu eesmärgid	15
3.2. Kasutatud uuringu meetodid	15
4. KÜSIMUSTIKU VASTUSTE ANALÜÜS.....	17
4.1. Küsimustiku kirjeldus	17
4.2. Respondentide kirjeldus	17
5. INTERVJUU VASTUSTE ANALÜÜS	26
5.1. Osalejate valiku põhimõtted.....	26
5.2. Intervjuu ülesehitus ja küsimused	27
5.3. Motivatsioon eesti keele õppimiseks.....	28
5.4. Õppimiskogemus.....	29
5.5. Hoiakud ja demotiveeritavad tegurid	30
INTERVJUU JA KÜSIMUSTIKU KOKKUVÕTE.....	34
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
KASUTATUD KIRJANDUS	41
Eesti keele õppimise motivatsiooni uuringu küsimustik	44

Intervjuu küsimused 50

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas töös käsitletakse Narva linna täiskasvanud elanike eesti keele õppimise motivatsiooni, mis on seotud tööülesannete täitmisega.

Keeleõpe on oluline aspekt paljudele inimestele, kes soovivad parandada oma karjäärivõimalusi ja elukvaliteeti tervikuna. Seetõttu võivad paljud Narva töötajad ja ettevõtjad tunda vajadust eesti keele õppimise järele oma tööülesannete täitmiseks, karjääri või äri arenguks.

1.1. Teema valiku põhjendus

Teema "Eesti keele õppimise motivatsioon tulenevalt tööülesannete täitmise vajadusest Narva elanike näitel" on aktuaalne seoses eesti keele oskuse olulisusega töökohtadel Narva elanike jaoks ning tihti selle ebapiisavusega. Esiteks on paljudes ametites, sealhulgas avalikus sektoris, eesti keele oskus töölevõtmisel ja karjääriredelil edasiliikumisel hädavajalik. Keeleoskuse puudumine võib kaasa tuua töö- ja karjääripiiranguid.

Teiseks, juhtub elus tihti nii, et inimene juba töötades jõuab arusaamiseni, et vajab kõrgharidust edasiseks arenguks, aga ilma eesti keele oskuseta ei ole kõrghariduse omandamine Eestis praktiliselt võimalik.

Kolmandaks on suhtlemist teiste piirkondade hankijate, töövõtjate, tarnijatega lihtsam korraldada just eesti keeles.

Nõudeid, mis määravad eesti keele omandamise vajaduse töötavatele täiskasvanud inimestele, kelle jaoks eesti keel on võõrkeel, on kahte tüüpi:

1. Keeleseaduse nõuded. Eesti riigikeeleks on eesti keel, mis määrab keeleoskuse nõuded erinevate ametite esindajatele. Kõik, kes on seotud elanikkonna teenindamisega, peavad oskama eesti keelt ühel või teisel tasemel, et neil oleks võimalik osutada teenuseid riigikeeles.

2. Reaalsuse nõuded. Kliendid, alltöövõtjad, tellijad, tarnijad ja teised tööprotsessis osalejad ei pruugi osata vene või muud keelt, seega võimaldab kõigi osapoolte eesti keele oskus lihtsustada koostööd ja võib laiendada firma võimalusi.

1.2. Narva linna üldine demograafiline iseloomustus

Narva on Eesti linn, mis asub Ida-Virumaal piiril Venemaaga. Linn on läbi ajaloo asustatud erinevate rahvastega, sealhulgas eestlaste, venelaste, sakslaste ja teiste rahvustega. Suurema osa XX sajandist oli linn osa NSV Liidust, mille tulemusena elanikkond venestus märkimisväärselt. Enamik elanikke räägib linnas vene keelt ja Vene kodakondsus on linnas levinud.

Pärast Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti astumist Euroopa Liitu seisab Narva silmitsi erinevate väljakutsete ja probleemidega, sealhulgas kõrge tööpuuduse ja mahajäämusega riigi keskmisest sissetulekust. Lisaks on linna vene elanikkond puutunud kokku keeleprobleemidega, mis on seotud vajadusega õppida eesti keelt, et saada tööd ja ligipääsu riiklikele teenustele.

Statistikaameti andmetel on 31.12.2021 aasta seisuga linna elanike arv 53 955. Linna elanike arv väheneb pidevalt seoses sündide arvu vähenemise ja suure väljarändega. Seitsme aasta pärast astub esimesse klassi Narvas vaid 600 õpilast. Narva Linna Arenduse ja Ökonoomika Ameti koostatud esitluse „Narva arvudes 2021“ andmetel on valdava osa Narva linna elanike emakeel vene keel ja ainult 5% elanike emakeel on eesti keel. Narva elanikkonnast on Eesti kodanikud 50,3%, Venemaa kodanikud 34,6%, kodakondsuseta isikud 13,2% ja veel 1,9% teiste riikide kodanikud. Seejuures on Venemaa kodanike osakaal oluliselt suurem vanemates vanuserühmades ja Eesti kodanike osakaal oluliselt suurem noorte hulgas.

Näiteks 15-19-aastaste grupis on Eesti kodanike osakaal 78,6% ja Venemaa kodanike osakaal 20,0%. Samas on vanusegrupis 75-79 aastat see väärtus vastavalt 37,3% ja 53,5%.

Linnas on koolieelne- ja kooliharidus peamiselt venekeelne, mis on selle piirkonna eripära. Samuti huvi-, spordi-, muusika- ja kunstikoolide tegevus toimub enamasti lastele ja täiskasvanutele vene keeles. Enamikel erialadel puudub võimalus pakkuda eestikeelset huviharidust. Elanikkonna teenindamine käib riigiasutustes põhiliselt ka vene keeles, kuigi võimalik on ka saada eestikeelset teenind.

Enamik Narva elanikkonnast töötab tööstuses ja teenuste valdkonnas, kuid on ka arvestatav hulk inimesi, kes on hõivatud kaubanduses ja hariduses.

1.3. Statistilised andmed

Eesti 2022. aasta statistilised andmed näitavad, et eesti keelt mitteoskavate inimeste töötuse piirmäär on 10,4%, samas kui eesti keelt kõnelevate ja kirjutavate inimeste töötuse määr on 5,7%. See näitab selgelt, et riigikeele oskus mõjutab oluliselt võimalust saada paremat töökohta.

2008. aasta seisuga statistikaameti andmed kajastavad "15-74-AASTASE IMMIGRANTRAHVASTIKU SUHTUMINE EESTISSE" (<https://andmed.stat.ee/et/stat>). Nende andmete kohaselt mõjutab eesti keele valdamine või mittevaldamine oluliselt suhtumist riiki ja muudesse ühiskondlikesse küsimustesse. 59,7% vastasid eesti keele mitteoskajatest küsimusele, „Kas nad tunnevad end osana Eesti ühiskonnast?“, täiesti nõus ja pigem nõus ja samas oli selliseid vastuseid eesti keele oskajate hulgas 74,5%. Küsimusele, kas nad peavad Eestit oma kodumaaks - vastavalt 57,7% ja 74,4%.

Sama aasta uuringust "15-74-AASTASE IMMIGRANTRAHVASTIKU TOIMETULEK" (<https://andmed.stat.ee/et/stat>) selgub, et eesti keelt mitteoskavaid vastajaid oli vastusevariantidega "Tuleb hästi toime" ja "Tuleb tavaliselt toime" 40,8% ja eesti keele oskajate hulgas oli selliseid vastuseid 61,4%. See viitab sellele, et eesti keele oskajate reaalne sissetulek on kõrgem.

1.4. Haridus Narvas

Üheks oluliseks punktiks riiklikus hariduspoliitikas on üleminek eestikeelsele õppele koolieelsetes lasteasutustes ja koolides. Kõrgharidust omandatakse Eestis peamiselt eesti ja osaliselt inglise keeles. Kõrgkoolidest on Narvas esindatud Tartu Ülikooli Narva Kolledž ja Sisejulgeoleku Akadeemia. Linnas on 17 koolieelset lasteasutust, milles ainult 2 toimub õpetamine täielikult eesti keeles.

2023. aasta kevade seisuga on Narvas 11 kooli (sh täiskasvanute kool ja õigeusu erakool), millest üks on eesti ja üks keelekümbluskool, kus õpe toimub alates esimesest klassist täielikult eesti keeles. Ülejäänud põhikoolides toimub õppetöö osaliselt eesti keeles, kuid peamiselt vene keeles.

Eeldatavasti alustab 2023. aasta sügisest tööd Narva Riigigümnaasium, kus õppetöö on enamasti eestikeelne. Samuti on ka järgmisel aastal oodata Eesti Gümnaasiumi uue hoone ja kooli juures asuva lasteaia avamist, kus õppetöö toimub täielikult eesti keeles.

Eesti õppekeelele üleminek toimub Narvas järk-järgult ja algab lasteaias aastal 2024. Algkoolis jätkavad lapsed peamiselt eesti keele õppimist võõrkeelena, osa lapsi õpib keelekümblusklassides. Gümnaasiumiastmes õppimine eeldab tänaseks õppimist 60/40 süsteemis (60% tundidest eesti keeles).

Üleminek eestikeelsele õppele on Eesti keelepoliitika üks peamistest prioriteetidest ning eeldab kõigi laste eestikeelset õpet, mis aitab säilitada kultuurilist ja keelelist mitmekesisust riigis. Kuid see protsess võib aga tekitada mõningaid raskusi venekeelsele elanikkonnale, eriti täiskasvanutele, kellel puudub piisav eesti keele oskus.

1.5. Keeleoskused

Nõuded eesti keele oskustele on määratud Vabariigi Valitsuse määrusega ja vastu võetud 20.06.2021 nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/128062014082?leiaKehtiv>). Seejuures tööandja saab kehtestada ka kõrgemaid nõudeid, kuid mitte rohkem kui C1 tase.

Määrusega kehtestatakse kohustusliku eesti keele oskuse tase „Keeleseaduse” § 23 lõigetes 1 ja 2 loetletud isikutele lähtudes töö iseloomust ja töö- või ametikoha keelekasutusolukorrast. Madalam tase on A2, kõrgem on aga C1. Nimetatud nõuded hõlmavad käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 mainitud isikute eesti keele oskust ja kasutamist, mis sõltuvad töö iseloomust ja töö- või ametikoha keelekasutusolukorrast.

2. TEOREETILINE TAUST

2.1. Motivatsioon

Sageli kasutatakse igapäevakeeles motivatsiooni mõistet ilma selle tähenduse üle sügavamalt mõtlemata. Tegelikult on motivatsiooni mõiste aga väga keeruline ja seda on kirjanduses defineeritud mitmel erineval viisil. Motivatsioon on mõistete kogum, mis ajendab inimest tegutsema (Langemets jt 2009). See võib olla sisemine või väline jõud, mis paneb inimese käituma. Iseenda motiveerimine võib viia positiivsete saavutusteni, kuna see annab inimesele käivitava jõu ja soovi tegutseda (Landsberg 2003; Allik jt 2002;). Motivatsiooniprotsessis võib eristada väliseid või sisemisi tegureid, mis käivitavad selle protsessi või seda pidurdavad (Listeri 2012). Motivatsiooni saab uurida erinevatel tasemetel, kuna see on keeruline ja ajas muutuv mõiste (Ryan 2012: 6). Motivatsioon vastutab käitumise suuna, tegevuse intensiivsuse ja püsivuse eest. See on inimese jaoks oluline, et seada endale eesmärgid ja mõista, mida on vaja tulemuse saavutamiseks teha. Motivatsiooni võib näha erinevatel tasanditel, sealhulgas kognitiivsel, füsioloogilisel ja psühholoogilisel tasandil (Eysenck 2009: 55).

Täiskasvanute motivatsioon võib tuleneda erinevatest allikatest, näiteks isiklikest eesmärkidest, karjäärivõimalustest, enesearenduse soovist või lihtsalt huvi tundmisest mingi teema vastu. Täiskasvanutel on sageli palju kogemusi, mis võivad olla nende motivatsiooni allikaks, ning nad oskavad paremini seada oma eesmärgid ning valida ülesandeid, mis neid motiveerivad.

Üks täiskasvanute motivatsiooni säilitamise võtmefaktoreid on seostada nende eesmärgid nende elu suuremate eesmärkidega. Kui inimene mõistab, kuidas mingi tegevus aitab temal saavutada tema isiklike eesmärgid või karjäärieesmärgid, siis suureneb ka tema motivatsioon selles tegevuses osaleda.

Täiskasvanute motivatsiooni suurendamiseks on oluline pakkuda väljakutseid, mis vastavad oskustele ja kogemustele, kuid nõuavad samas ka arengut ja eneseületamist.

Teine oluline motivatsiooni säilitamise võti täiskasvanute puhul on vaba valik. Kui täiskasvanutel on võimalus valida, milliseid ülesandeid või tegevusi nad soovivad teha, siis suureneb nende motivatsioon tegevustes osaleda.

Lõpuks on täiskasvanute motivatsiooni tõstmiseks oluline luua toetav ja motiveeriv keskkond, kus inimesed tunnevad end turvaliselt, austatult ja tunnustatuna. Selline keskkond soodustab motivatsiooni, loovust ja koostööd, mis võib omakorda kaasa tuua suuremaid saavutusi ja rahulolu.

2.2. Motivatsioon teise keele õppes

Võõrkeele õppimise motivatsiooni uurimisel on välja pakutud erinevaid teooriaid, millest kaks olulisemat on Gardneri sotsiaalkognitiivne teooria ja Dörnyei motivatsiooniteooria. On levinud arusaam, et motivatsioon on oluline tegur edukaks teise keele omandamiseks, kuid pole täpset arusaama, millest motivatsioon koosneb. Üldpsühholoogias on palju uurimusi motivatsiooni teemal ning motivatsiooni uurimine teise keele õppes on arenenud rohkem iseseisvalt (Ellis 1994: 36; Ushioda, Dörnyei 2012: 396). Dörnyei (2003: 21) on märkinud, et üldiselt on motivatsiooni teise keele õppes suhteliselt vähe uuritud. Ta on märkinud ühe ilmse põhjusena uurijate erinevat tausta - teise keele omandamisega seotud sotsiaalpsühholoogid on keskendunud motivatsiooni uurimisele, samas kui keele omandamisega seotud peamisi suundi uurivad lingvistid.

Robert Gardneri (Gardner 2006: 2) sõnul on motivatsiooni keeruline ja mitmetahuline nähtus, mis ei võimalda anda ühte definitsiooni. Põhilised motivatsiooni moodustavad tegurid on eesmärk, eesmärgi saavutamise soov, pingutust nõudev tegevus. Motiveeritud isiku tunnused hõlmavad, näiteks püsivust, tähelepanelikkust, innustunud olemist, enesekindlust, positiivset suhtumist ning ootusi ja motiive. Kuna motivatsiooni tunnused on kognitiivsed, afektiivsed ja käitumuslikud, ei anna see võimalust mõõta motivatsiooni hindamiseks ühe skaalaga.

Teise keele omandamise motivatsiooni uurimisel on teada kaks põhilist teooriat: Dörnyei motivatsiooni raamistik (Ushioda, Dörnyei 2012: 399) ning Gardneri sotsiaalhariduslik mudel (Gardner 2006: 2). Gardneri mudel keskendub sotsiaalsetele ja kultuurilistele teguritele, mis mõjutavad indiviidi motivatsiooni õppida teist keelt, ning rõhutab keeleõppe sotsiaalset ja kommunikatiivset aspekti. Dörnyei raamistik (Ushioda, Dörnyei 2012: 399) rõhutab aga individuaalset motivatsiooni, mis hõlmab mitmeid motivatsioonitüüpe ja -strateegiaid ning on mõjutatud nii sise- kui ka välismotiividest. Enesemääratluse teooria

(Ryan, Deci 2000: 55), rõhutab samuti individuaalset motivatsiooni, kuid keskendub sellele, kuidas inimesed püüavad oma tegevusi ise määratleda ja kontrollida ning kuidas see mõjutab nende motivatsiooni ja käitumist.

Motivatsiooni oluliseks aluseks on kaks põhimõtet: see peab tulema õppijalt endalt ning õppijal peab olema võimalus mõjutada motivatsiooni kujunemist (Ushioda 2008: 30).

2.3. Integratiivne ja instrumentaalne motivatsioon

Teise keele õppe uurimise faasid on mitmekesised. Üks tähtsamatest on sotsiaalpsühholoogiline periood, mis rajaneb Kanada sotsiaalpsühholoogi Robert Gardneri ja tema kolleegide tööle (Ushioda, Dörnyei 2012: 396). Gardner väidab, et võõrkeele õppimise võtmekomponendid on motivatsioon, hoiakud, ja tulemus. Sotsiaalpsühholoogija seisukohalt erineb teise keele õpemotivatsioon teistest õpemotivatsioonide liikidest seepärast, et ei piirdu ainult uute teadmiste ja oskuste omandamisega. Keeleõppijad peavad suutma identifitseeruda end teise keele kõnelejatega, sealhulgas käitumis- ja kõneviisiga (Ushioda 2008: 19–20). Gardneri arvab, et sellest kuidas õppija suhtub sihtkeele rahvale ja kultuurile sõltub oluliselt tema õppimise edukust.

Motivatsioonide põhilised liigid on integratiivne ja instrumentaalne (Ushioda 2008: 20). Integratiivne motivatsioon (ingl *integrative motivation*) tähendab soovi integreeruda sihtkeele kultuuri ja tunda ennast osana sellest kogukonnast, samal ajal kui instrumentaalne motivatsioon (ingl *instrumental motivation*) on seotud vajadusega omandada keel konkreetse eesmärgi saavutamiseks, nagu töö saamine või eksamite sooritamine. Dörnyei ja Gardner rõhutavad, et keeleõppe oluline osa on psühholoogiline ja emotsionaalne samastumine teise keelekeskkonnaga (Dörnyei 2003: 5; Gardner 1985b: 51). Integratiivne motivatsioon soodustab keele omandamist ja paremat valdamist, sest see julgustab keeleõppijat suhtlema teise keele kõnelejatega huvi pärast (Krashen 1981: 22). Näiteks inimene, kes elab teises riigis, kus tema emakeelt ei kasutata, kasutab integratiivset motivatsiooni, kui soovib paremini tundma õppida sihtkeele kultuuri ja ühiskonda.

Instrumentaalne motivatsioon väljendab majanduslike ja praktiliste väärtuste ning eelistuste tähtsust (Gardner 1985b: 52). Kui keeleõppija on instrumentaalselt motiveeritud, siis ta võib lõpetada keele omandamise kohe, kui ta on saavutanud praktilise keeleoskuse eesmärgi. Sellisel juhul võib tema sihtkeele oskus jääda puudulikuks, kuna ta keskendub ainult teatud keeleoskuse elementidele (mis võivad olla vaid elementaarsed

keeleteadmised). Näiteks võib instrumentaalne motivatsioon olla valdav olukordades, kus eesmärk on saavutada soovitud haridustase, kandideerida tööle või saada kõrgem palka jne.

2.4. Väline ja sisemine motivatsioon

Sotsiaalpsühholoogilise perspektiiviga teise keele õppimise motivatsiooni uuring läks üle sotsiaal-hariduslikule mudelile, mis pööras suuremat tähelepanu individuaalsetele erinevustele, kuid ei selgitanud õpilaste motivatsiooni klassis. Uurimuse tulemusena on motivatsioon liikunud kognitiivsete teooriate juurde, mis on haridussõbralikumad ja lahendamad. Motivatsioonipsühholoogia üks mõjukamaid kognitiivseid teooriaid on enesemääratluse teooria, mis eristab kahte üldist motivatsiooniliiki: sisemine ja välimine motivatsioon.

Sisemine motivatsioon (ingl *intrinsic motivation*) väljendub siis, kui tegevust tehakse meeldivuse ja naudingu tõttu, ilma väliste mõjutusteta nagu surve või preemia. Loomauuringud on näidanud, et ka loomad näitavad tasu puudumisel mängulist ja uudishimulikku käitumist, mis tõestab sisemise motivatsiooni olemasolu. See kalduvus on olemas ka inimestel, kuid see võib erineda olenevalt ülesandest. Mõned ülesanded võivad olla sisemiselt motiveerivad, samas kui teised mitte, ning inimesed ei pruugi olla sisemiselt motiveeritud konkreetse ülesande jaoks. Sisemine motivatsioon on seotud nii inimese enda sees, kui ka tema ja tegevuse vahel (Ryan, Deci 2000: 56).

Väline motivatsioon tähendab tegevust, mida mõjub soovile saavutada mingi välise eesmärgi või tagajärge, näiteks raha, tunnustus või karistuse vältimine. Enesemääratluse teooria kohaselt võib väline motivatsioon erineda, mis tähendab, et mõned inimesed võivad teha sama tegevust, kuid erinevatel põhjustel. Näiteks võib üks õpilane teha kodutööd hirmust karistuse ees, samal ajal kui teine õpilane teeb seda, sest usub, et see aitab tal saavutada oma tuleviku eesmärgi. (Ryan, Deci 2000: 56)

2.5. Amotivatsioon ja demotivatsioon

Enesemääramise teooriale tuginedes eristasid Ryan ja Deci (2000: 61) sisemist ja välist motivatsiooni ning vastandasid need amotivatsioonile. Amotivatsioon on see, kui inimesel puudub tahe ja põhjus tegutseda, ei ole sisemist ega välist motivatsiooni. See võib olla tingitud tegevuse väärtuse alahindamisest, ebakompetentsuse tundmisest või ebausust, et soovitud tulemust on võimalik saavutada. (Ryan, Deci 2000: 61)

Ushioda ja Dörnyei (2012: 399) käsitlevad Dörnyei laiendatud motivatsiooniraamistikku, mis on kognitiivselt orienteeritud motivatsiooniteooria teine nimi. Raamistik analüüsib teise keele õppimise motivatsiooni kolmel tasandil: keeletasand (integreeritud ja instrumentaalne motivatsioon), õppija tasand (individuaalsed motivatsiooniomadused) ja õpituatsiooni tasand (õppekava ja sotsiaalse õpikeskkonna motivatsioon). Dörnyei uuris oma uurimistöökäigus ka keeleõppijate negatiivseid emotsioone ehk motivatsioonipuudust (Ushioda, Dörnyei 2012: 399).

Dörnyei (Yan 2009: 109) järgi demotivatsioon on kui välisjõud, mis mõjuvad negatiivselt inimese tegevuse motivatsioonile. Kuigi nii amotivatsiooni kui ka demotivatsiooni puhul puudub inimesel motivatsioon, need on sisuliselt erinevad mõisted. Demotivatsiooni puhul mõjuvad välised tegurid, amotivatsiooni puhul aga on olulisemad üldised ebareaalsed eesmärgid. Demotiveeritud keeleõppija oli kunagi motiveeritud, kuid on nüüd kaotanud huvi ja pühendumuse. Dörnyei rõhutab, demotivatsiooni puhul säilivad positiivsed motiivid, kuid on nõrgendatud nende mõju olulisel määral negatiivselt mõjuvate välistegurite poolt. Mõnel juhul võivad demotiivid viia üldise amotivatsioonini. Dörnyei (2001: 51) leiab, et õpetajatel on suur roll motivatsiooni toetamises.

3. UURIMISMEETODID JA NENDE VALIKU PÕHJENDUS

3.1. Uuringu eesmärgid

Antud bakalaureusetöö uurimisprobleemiks on Narvas töötavate elanike eesti keele õppimise motivatsioonide ja hoiakute uurimine seoses tööülesannete täitmisega.

Põhilised uuringu eesmärgid on järgmised:

1. Selgitada välja Narva täiskasvanute elanike motivatsiooni eesti keele õppimisel, sealhulgas nende huvide ja vajaduste määramine keeleõppeks.
2. Saada uuringute osalejatelt subjektiivne hinnang nende keelekasutusele ja vastavus tasemetunnistusele.
3. Uurida, kas firma tegevuse laiendamise võimalused ning pakutavate teenuste/kauba kvaliteedi parandamine on eesti keele oskuste arendamise motivatsiooniks.
4. Võrrelda Narva täiskasvanute motivatsiooni eesti keele õppimisel erinevate keeleõppe meetodite ja strateegiate kasutamisel ning hinnata nende tõhusust.
5. Soovitada Narva täiskasvanutele eesti keele õppimisel motivatsiooni suurendamiseks erinevaid meetodeid ja strateegiaid, võttes arvesse uuringu tulemusi ja praktilisi kogemusi keeleõppe valdkonnas.

Eesmärkidest tulenevalt on järgmised ülesanded:

1. Tuua ülevaade keeleõpimotivatsiooni mõistest ja motivatsiooni põhiteooriatest
2. Koostada küsimustik ja viia läbi küsitlus
3. Koostada intervjuu küsimused ja viia läbi intervjuu
4. Analüüsida saadud tulemusi

3.2. Kasutatud uuringu meetodid

Antud töö käigus kasutati anonüümset küsimustikku ja intervjuude läbiviimist. Anonüümne küsimustik oli saadaval elektrooniliselt veebis (Microsoft Forms), kutsed

küsimustikus osalemiseks oli saadetud emailidega erinevatele Narva firmadele ja asutustele. Küsimustik koosnes 22 valikvastustega küsimusest. Kokku laekus 40 vastust.

Lisaks küsimustikule viidi läbi viis intervjuud Narva täiskasvanud elanikega, kes töötavad ametikohal, mis nõuab eesti keele oskust kas keeleseadusest, kutsestandardist või tegelikest tööülesannetest lähtuvalt. Intervjuud olid poolstruktureeritud ja sisaldasid küsimusi, mis keskendusid vastajate motivatsioonile eesti keele õppimisel, nende keeleõppe kogemustele ja takistustele.

Mõlema meetodi kasutamine võimaldas uurida Narva täiskasvanute elanike motivatsiooni erinevatel tasanditel ning koguda teavet nii kvantitatiivsete kui ka kvalitatiivsete andmete kaudu. Anonüümse küsimustiku abil saadi suurem hulk vastuseid, kusjuures vastajad said vastata küsimustele anonüümselt, ilma et nende vastuseid seostataks nende isikuga. Intervjuusid oli küll vähem, kuid need andsid detailsemaid ja rikkalikumaid vastuseid, kuna vastajad said avatult rääkida oma kogemustest ja mõtetest.

Andmete analüüs hõlmas kvantitatiivseid meetodeid nagu statistiline analüüs ning kvalitatiivseid meetodeid nagu sisuanalüüs, et saada ülevaade vastajate eesti keele õppimise motivatsioonist ja tuvastada vastustes peamisi teemasid ja mustreid.

4. KÜSIMUSTIKU VASTUSTE ANALÜÜS

4.1. Küsimustiku kirjeldus

Küsimustik koosneb kolmest osast. Esimeses on küsimused vastajate üldandmete (vanus, tööala, eesti keele oskustase jne) kogumiseks, teises osas on küsimused eesti keele oskuse hinnangu kohta, kolmandas osas on küsimused eesti keele kasutamise kohta tööl, õppimise motivatsiooni ja keeleõppe erinevate meetodite tõhususe kohta.

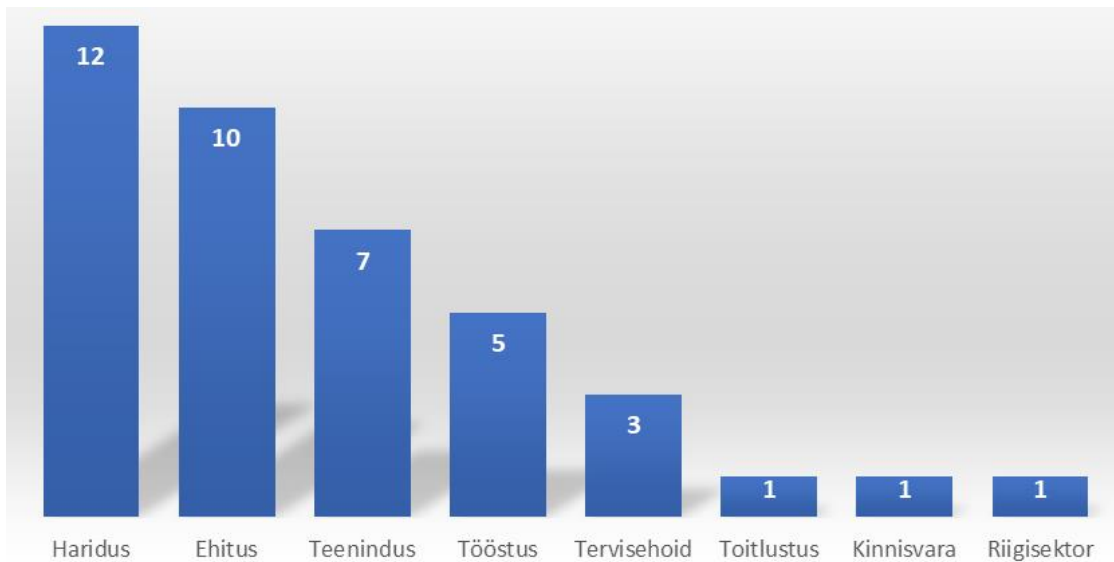
4.2. Respondentide kirjeldus

Küsimustikule vastamiseks pakuti võimalust N inimesele. Nendest vastas 40 eri vanuses inimest:

Vanuserühm	Vastuste arv	%
kuni 25	1	3%
25-35	6	15%
36-45	17	43%
46-55	11	28%
56-65	3	8%
65 ja vanem	2	5%
KOKKU:	40	100%

Tabel 1. Vastajate vanuseline struktuur

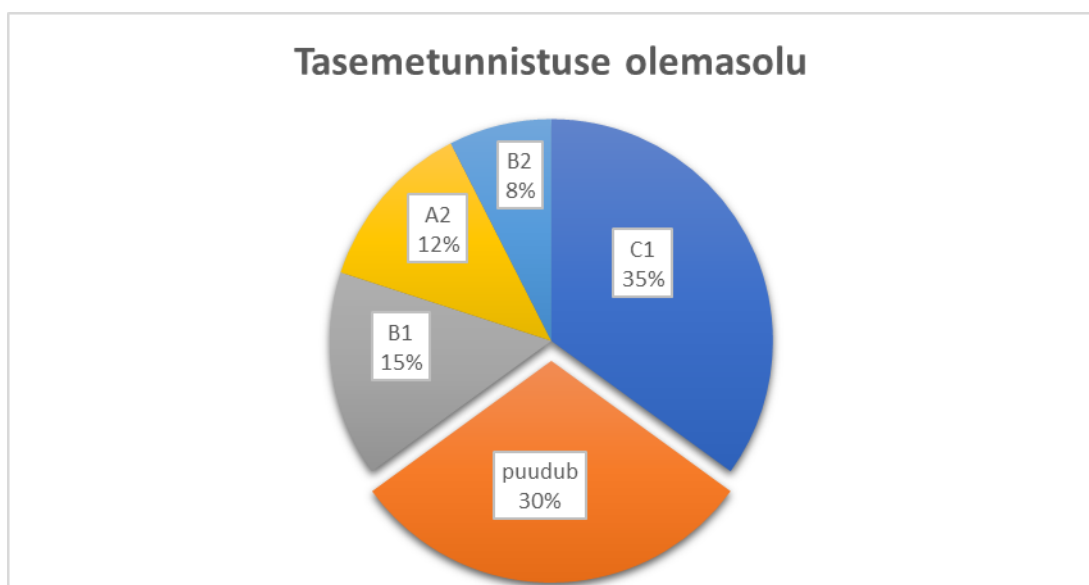
Vastajate hulgas domineerib kaks kõige suuremat vanusegruppi: 36-45 aastat – 43% ning 46-55 aastat – 28% vastanutest. Kokku on vanuses 36-55 aastat 70% vastanutest.

Joonis 1. Vastajate jagunemine tegevusalade järgi.

Valdavalt töötasid vastajad hariduses (30%) ja ehituses (25%), vähem oli neid teeninduses, tööstuses ja tervisehoiuses. Marginaalselt oli vastajaid toitlustuse- ja kinnisvara alalt ning riigisektorist.

Eesti keele oskust näitab formaalselt vastav riiklik tasemetunnistus.

Joonis 2. Vastajate eesti keele oskus vastavalt tasemetunnistusele.

Antud diagrammist on näha vastajate kõrgeim saavutatud eesti keele oskuse tase. 30% vastajatest keeletase tunnistus puudub. 35% omab C1 taset, seejuures tuleb arvesse võtta, et osal neist on omandatud haridus (enamasti kõrgharidus) eesti keeles ja ei ole

sooritanud tasemeeksamit. 15% vastanutel B1 ja B2 tase on vastavalt 8%. A2 tase on olemas 12% vastajatel. Kokku on tasemetunnistusega (ükskõik mis tasemel) või omandatud eestikeelse haridusega isikuid on 70%.

Järgmine tabel nr 2 näitab, kui suur osa vastajatest arvavad, et nende tegelik oskus (osaoskuste kaupa) vastab saadud tasemele. Arvesse on võetud ainult need isikud, kellel on olemas tasemetunnistus või saadud eestikeelne haridus, mis vastab C1 tasemele.

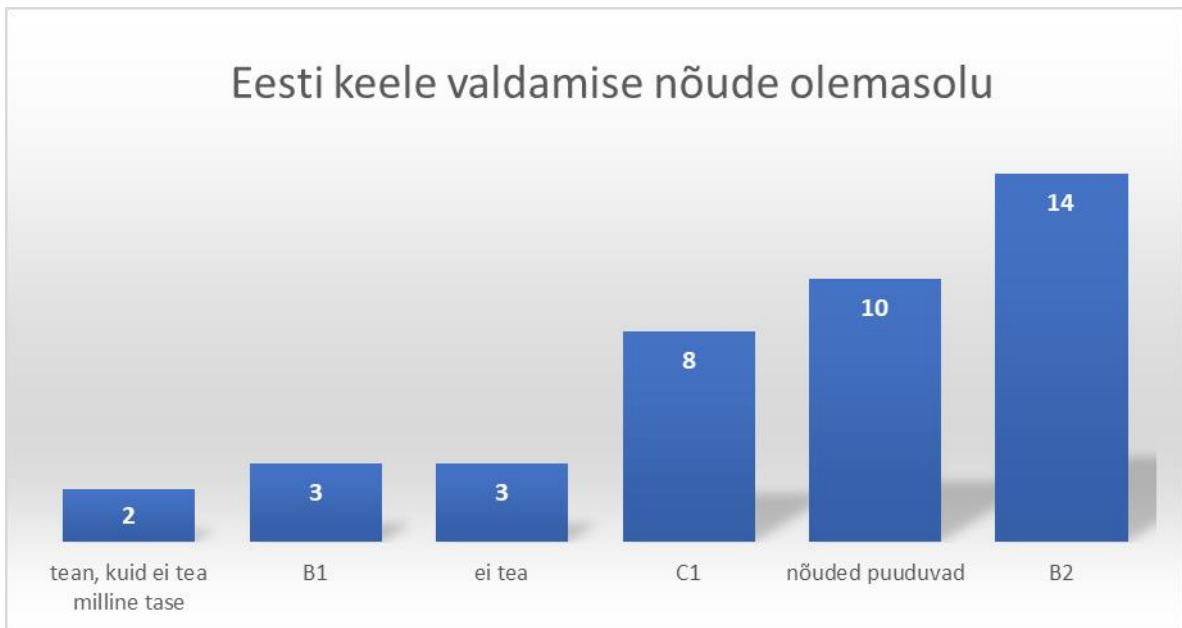
VASTAVUS TASEMELE	C1	B2	B1	A2
Lugemine	50%	33%	83%	80%
Kirjutamine	21%	0%	50%	80%
Rääkimine	14%	33%	33%	80%
Kuulamine	21%	33%	33%	80%

Tabel 2. Subjektiiivne hinnang eesti keele taseme vastavusele osaoskuste kaupa

Tabel 2 näitab, kui suur osa isikutest kellel on tasemetunnistus olemas, arvab, et antud oskused vastavad antud tasemele tegelikkuses. Näiteks, võtame isikuid kellel on B1 tase. Neist 83% arvavad, et lugemisoskus tõesti vastab B2 tasemele, iga teine (50%) on arvamusel, et rääkimisoskus on tõesti vastavuses ning iga kolmas (33%) on nõus, et rääkimise ja kuulamise osaoskus vastab tegelikult B2 tasemele.

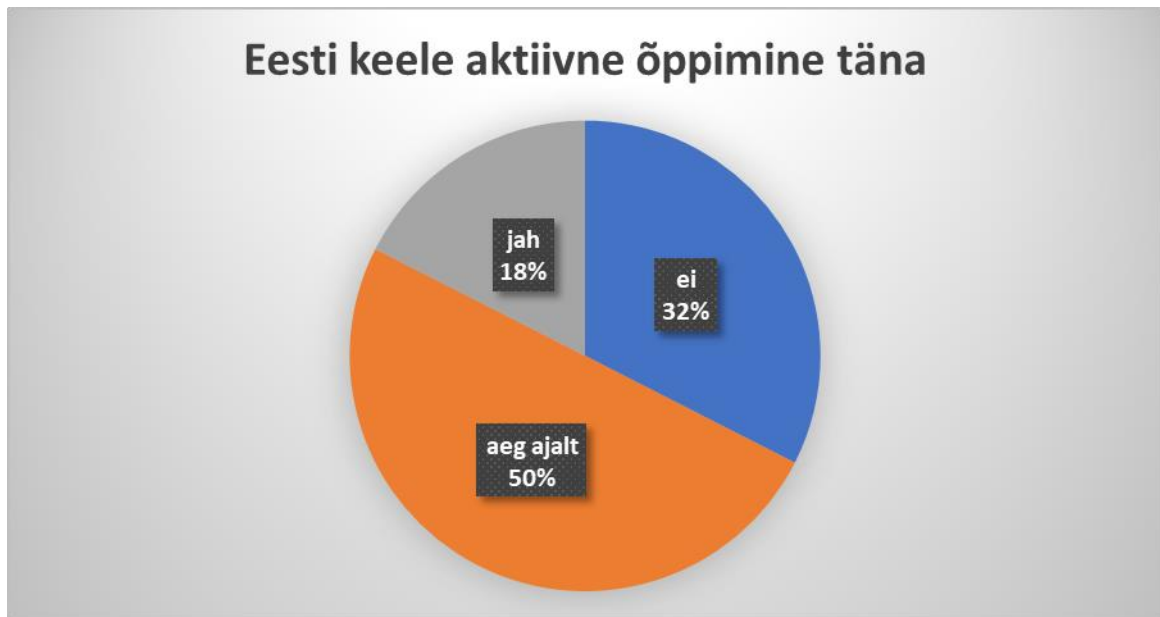
Subjektiiivne hinnang oskuste vastavuse kohta olemasolevale tasemele näitab, et mida kõrgem on saavutatud tase, seda rohkem inimesi arvab, et nende tegelikud oskused ei vasta selle taseme nõuetele. Tuleb märkida, et mitte ükski vastajatest ei pannud oma oskuste hinnangut saavutatud formaalsest tasemest kõrgemale. Samuti näitavad tulemused selgelt, et kõige parem on lugemisoskus, aga kõige halvem rääkimisoskus, mis on arusaadav, arvestades väheseid eestikeelse suhtluse võimalusi Narva linnas.

Eesti keele oskust mõjutab oluliselt vastava keeleoskuse olemasolu konkreetsel ametikohal.

Joonis 3. Eesti keele oskuse nõude olemasolu ametikohal

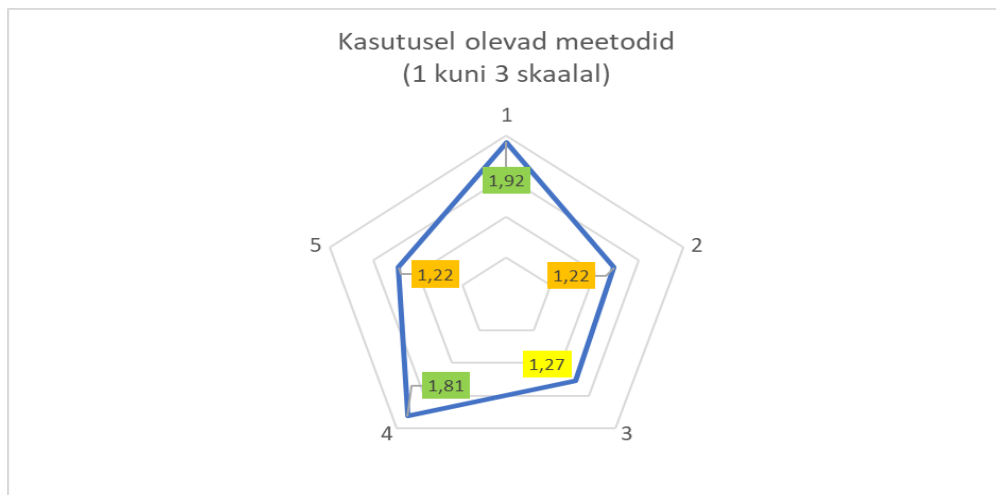
Eesti keele oskuse olemasolu nõue võib tuleneda keeleseadusest, kutsestandardist või tööandjalt. Küsimustikus ei ole täpsustatud nõude allikat, seega on vastused saadud teamata nõudeid arvestades. Vastajate osakaal, kelle töökohale esitatakse keeleoskuse nõudeid, on 63%. Lisaks sellele - 12%, kas ei tea või ei tea täpselt, millised on konkreetsed nõuded teadvate nende töökohale. Seega võib oletada, et kokku on keeleoskuse nõudeid vastajate seas töökohtadel 70-75%. Enamikel juhtudel on see B1 või C1 tasemel. Kokku on neid 55% ja umbes 70% neist, kellel on keeleoskuse nõuded. Seejuures 25% vastajatest teavad, et nende ametialal keelenõue puudub. Eesti keele oskuse nõuded võivad olla instrumentaalseks motivatsiooniteguriks.

Joonis 4. Eesti keele aktiivne õppimine

Küsimustikus oli pakutud kolm vastusevarianti küsimusele „Kas teie õpite täna eesti keelt aktiivselt?“. Küsimuse kommentaarides oli seletus, et aktiivne õppimine eeldab süstemaatilist keeleõppe tegevust. Pooled vastanutest tegelevad eesti keele õppimisega aeg-ajalt. Seejuures kolm inimest kümnest ei tegele eesti keele õppimisega aktiivselt ja vaid iga viies õpib regulaarselt.

Järgmisena on toodud põhilised meetodid, mida kasutatakse eesti keele õppimisel.

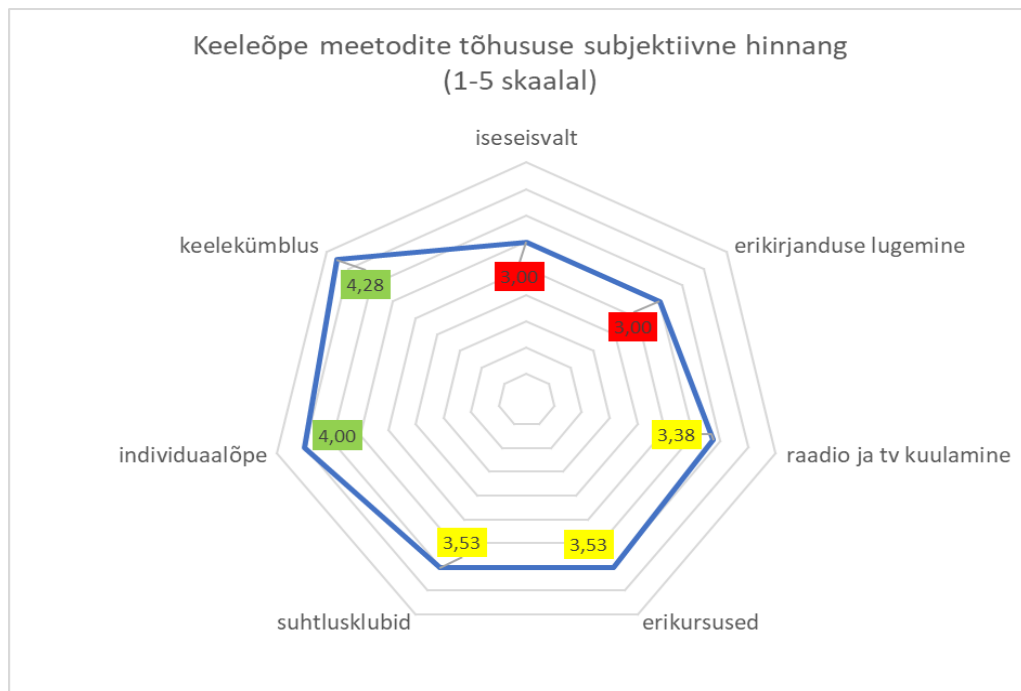

Joonis 5. Kasutatavad meetodid eesti keele õppimiseks

Osalejatele oli pakutud valik 5 õppemeetodist. Iga vastaja andis oma hinnangu igale meetodile, lähtudes sellest, kui palju kasutab ta seda meetodit eesti keele õppimiseks.

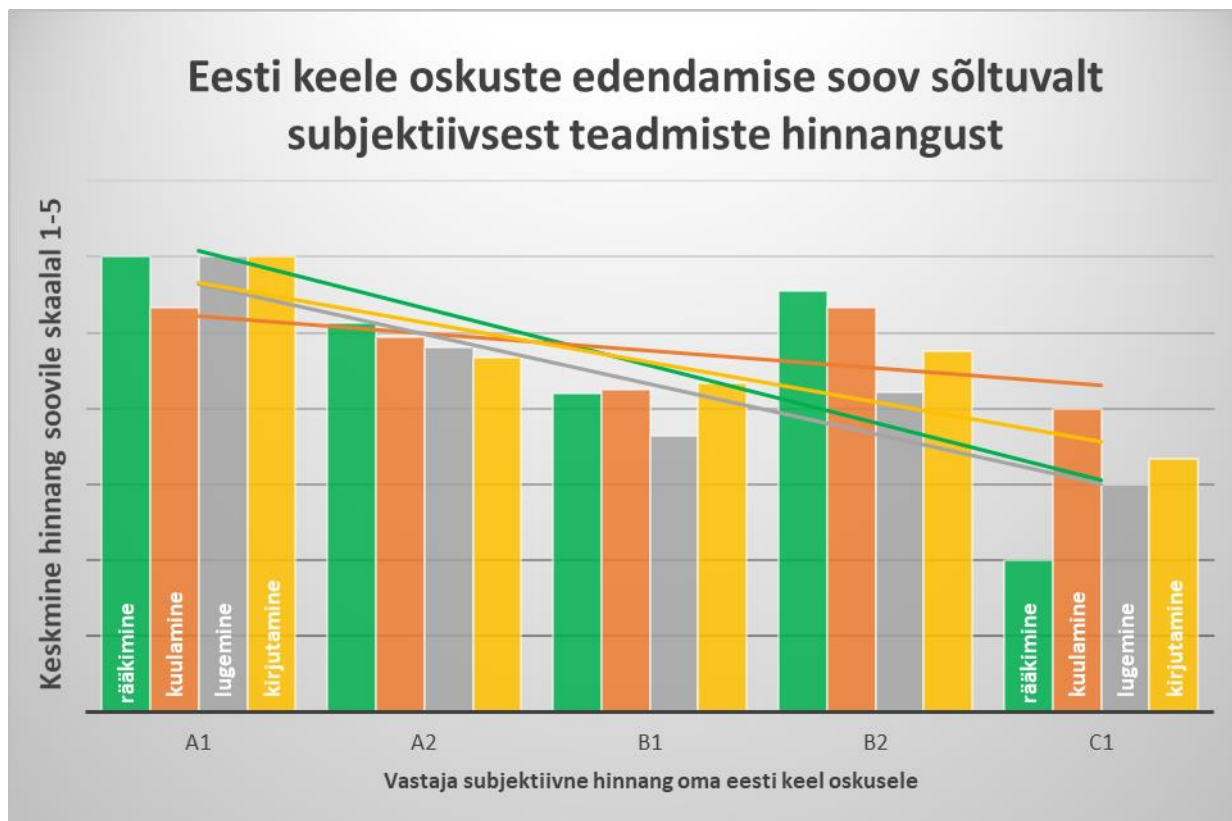
Vastused näitavad, et kõige rohkem õpivad inimesed iseseisvalt ja kursustel. Kõige vähem kasutatakse Narva Eesti Keele Maja poolt pakutavaid võimalusi ning individuaalõpet. Graafikus on näha aritmeetiline keskmine valitud variantidest. Eeldan, et individuaalõpet kasutatakse seetõttu vähem, et tunnihind on kõrge ja õpetajaid napib. Miks Eesti Keele Maja võimalused jäävad kasutamata, mida tuleks analüüsida eraldi, aga mitte antud töö raames.

Vastajad andsid ka omapoolse hinnangu eri keeleõppemeetodite tõhususele.

Joonis 6. Õppimismeetodite tõhususe hinnang

Osalejatele pakuti valikut 7 keeleõppetegevusest/-vahendist. Iga vastaja andis oma hinnangu igale neist. Kõige tõhusamaks peavad küsimustele vastajad keelekümbluse ja individuaalõppe meetodeid. Kõige nõrgemad on aga selles valdkonnas on aga iseseisev õpe ja erialakirjanduse lugemine. Suhtlusklubid ja erikursused said keskmise efektiivsuse hinnangu. Arvan, et keelekümbluse meetodi populaarsus on tingitud sellega, et inimesed soovivad saada praktilisi teadmisi kohe ja olukorras, mis sarnaneb nende tavalisele tööpäevale. Nendel puudub vajadus õppida grammatikareegleid ja teha harjutusi. Põhiline mure seisneb enamasti just nimelt suulise keele kasutamises tööoludes tõelises situatsioonis. Selle oletuse õigsust kinnitavad ka intervjuerimisel saadud vastused.

Joonis 7. Eesti keele oskuse parandamise soov osaoskuste kaupa sõltuvalt saavutatud tasemest

Graafikust on näha, et mida paremad on inimesel teadmised, seda väiksem soov on midagi parandada. Kuigi isegi C1 tasemel olevatel inimestel on soov parandada kirjutamise ja kuulamise oskusi.

Toode või teenus võib olla mingil määral seotud keelekasutusega. Näiteks, toote kasutusjuhend, ehitusprojekti seletuskiri, isikuteenused, mis eeldavad suulist kommunikatsiooni klientidega. Selle mõju hindamiseks oli pakutud küsimus „Kuidas eesti keele mittepiisav oskus mõjub töö kvaliteedile ning tellimuste või klientide arvule?“

	Kuidas mõjub eesti keele mittepiisav oskus	
	teenuste/kaupade/toodete	klientide arvule/ tellimuste
ei avalda mõju	46%	54%
mõjub, kuid mitte oluliselt	46%	38%
mõjub oluliselt	8%	8%

Tabel 3. Eesti keele oskuse mõju töö kvaliteedile ja tellimuste või klientide arvule

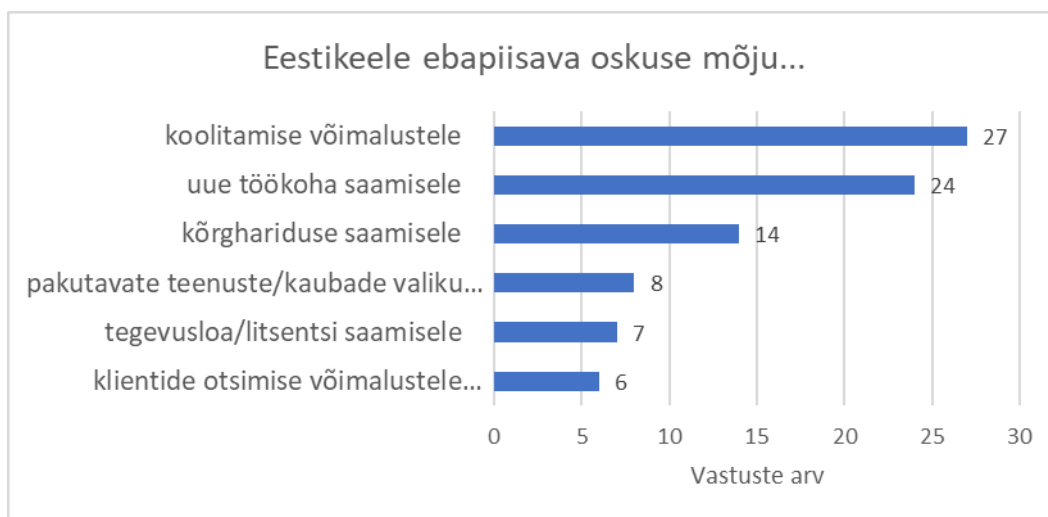
Vastanute hulgas peaaegu pooled arvavad, et eesti keele ebapiisav oskus ei avalda mõju nende töö/kauba/teenuse kvaliteedile. Sama palju arvavad, et mõjub, kuid mitte

oluliselt. Vaid 8% vastajatest, arvavad, et kvaliteet langeb oluliselt. See võib osutada sellele, et töö kvaliteedi tõstmine ei ole oluline instrumentaalne motivatsioonitegur eesti keele õppimises.

Eesti keele oskus...		
	on karjääri arengu tegur	annab kõrgemat tulu
Jah	46%	32%
võib olla	27%	38%
ei ole	27%	30%

Tabel 4. Eesti keele oskus kui karjääri ja sissetuleku tegur

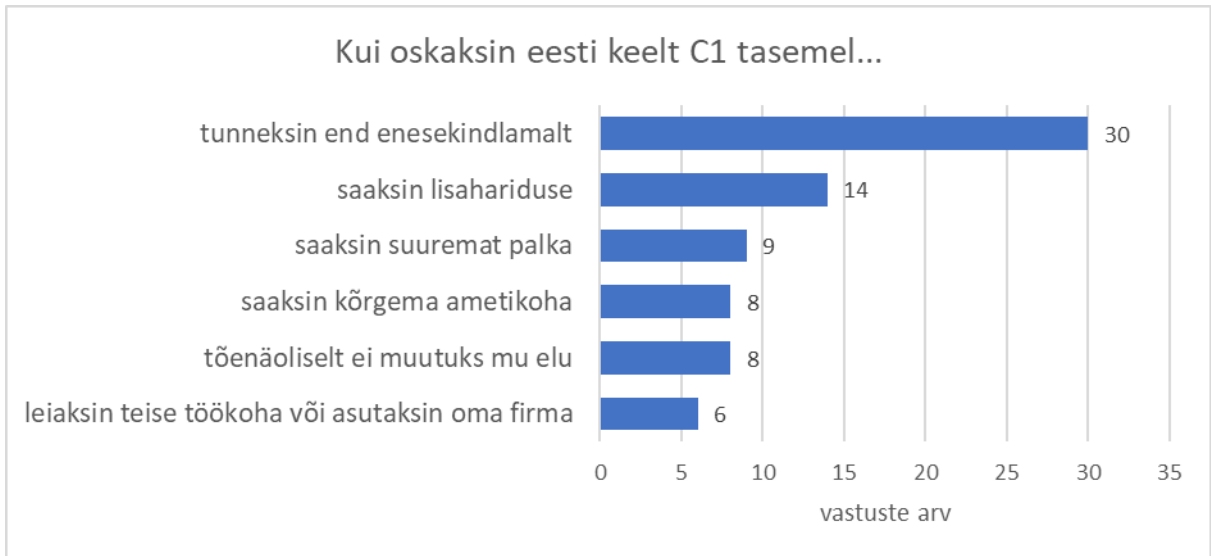
Küsimusele „Kas on eesti keele oskus on karjääri ja sissetuleku tegur?“ oli pakutud kolm vastusevarianti. Eesmärgiks oli selgitada välja kui suur hulk inimestest arvab, et keeleoskus mõjub karjäärivõimalustele ning sissetulekule. Peaaegu pooled vastajatest on kindlad, et eesti keele oskus mõjutab karjääri võimalusi, seejuures ainult üks kolmandik usub, et eesti keelde oskajatel on kõrgem tulu. Veidi alla 30% vastanutest ei pea keeleoskust nii karjääri ega sissetuleku teguriks. Igal juhul võib oletada, et karjääri areng ning sissetuleku suurendamine on oluline instrumentaalne motivatsioonitegur.

Joonis 8. Eesti keele oskuse mõju võimalustele

Enamike arvamusel „Eesti keele ebapiisav oskus“ mõjutab oluliselt koolitamisel osalust ja uue töökoha saamist. „Klientide otsimine väljaspool Ida-Virumaad“ on valitud enamasti juhatajate ning ettevõtjate poolt (kokku 5 vastust 8-st). Ilmselge, et just nemad tegelevad

ettevõtte klientide otsingutega. Võib oletada, et see vastus omab siiski suuremat kaalu. Siin on tegemist ka instrumentaalsete motivatsiooniteguritega.

Joonis 9. Eesti keele oskuse mõju inimeste tööle, haridusele ja elule

Ülekaalukas enamus (75%) on veendunud, et hea eesti keele oskus tõstab nende enesekindlust tööl. Antud juhul on tegemist ainukese integratiivse motivatsiooniteguriga. Peaaegu pool vastajatest arvavad, et see annaks nendele võimaluse saada lisaharidus. Ülejäänud variandid valis vaid iga viies, et karjääri ja uue töö leidmine ei ole prioriteetne või keeleoskus ei anna selles osas suurt lootust muutustele. Huvitav, et 8 inimest on arvamusel, et hea keeleoskus ei mõjuta nende elule ja see ei sõltu mitte tegevusalast ega ametist. See arvamus esineb nii hariduse, ehituse kui ka teeninduse valdkonna esindajate hulgas.

5. INTERVJUU VASTUSTE ANALÜÜS

5.1. Osalejate valiku põhimõtted

Intervjuu osalejate valikul tugineti mitmete põhimõtetele:

1. Vanus. Valiti erinevates vanuserühmades, kuid välja jäi vanusegrupp 65 ja vanemad, sest nende inimeste keeleõppimise motivatsioon seoses tööülesannetega ei oma eriti suurt tähtsust, kuna tööelust väljumiseni on jäänud vaid mõned aastad.
2. Eesti keele õppe kogemus. Intervjuude osalejad valiti välja, võttes arvesse nende varasemat eesti keele õppe kogemust. Valiti nii neid, kes olid juba mõnda aega keelt õppinud, kui ka neid, kes alustasid alles hiljuti.
3. Eesti keele oskuse tase. Valiti nii, et oleksid inimesed erineva keeleoskuse tasemega.
4. Eesti keele kasutusala: Intervjuude osalejad valiti ka erinevate alade esindajate hulgast, et hinnata motivatsiooni ja hoiakuid erinevatel tööaladel ja eluvaldkondades.

Intervjuudes küsitlenute valikul pöörati erilist tähelepanu sellele, et osalejad oleksid võimalikult esinduslikud ning et nende vastused annaksid ülevaate Narva täiskasvanute elanike mitmekülgsest motivatsioonist eesti keele õppimisel.

Jrk. nr	Osaleja nimi	Vanus, aastat	Haridus	Tööala ja ametikoht	Olemasolev eesti keele tase*
1	Anna	46	Kõrg	haridus, algklasside õpetaja	B2
2	Sergei	44	kõrg	projekteerimisbüroo juhataja	C1
3	Mihhail	54	kõrg	tööstus, tehnoloog	B1
4	Svetlana	39	keskeri	teenindus, juuksur	A2
5	Olga	29	kõrg	kinnisvarabüroo juhataja	A2

Tabel 4. Valitud osalejate profiil

* - kinnitatud tunnistusega või saadud eestikeelne haridus

5.2. Intervjuu ülesehitus ja küsimused

Antud bakalaureusetöö raames oli viie Narva täiskasvanud elanikuga seas viidud läbi intervjuu „Eesti keele õppimise motivatsiooni uurimiseks.“ Intervjuud olid poolstruktureeritud, mis tähendab, et intervjuukava oli ette valmistatud, kuid intervjuud ise olid avatud ja võimaldasid vastajatel vabalt rääkida oma kogemustest ja avaldada oma arvamust. Intervjuu kestus oli umbes 20 minutit ja toimusid näost-näku kohtumise teel.

Intervjuu küsimustik koosnes mitmest teemast, sealhulgas:

1. Motivatsioon eesti keele õppimiseks: Kuidas eesti keele õppimine ja tulemuslikkus on seotud teie tööülesannetega? Kas eesti keele kasutamise vajadus tööol on motivatsiooniteguriks? Kas Teie motivatsioon eesti keelt õppida on muutunud alates õpingute algusest?
2. Õppimiskogemus: Kuidas hindaksite oma senist eesti keele õppimise kogemust? Milliseid meetodeid kasutasite keele õppimiseks ja kui tõhusad need olid? Millised õppemeetodid on teile kõige paremini sobivad, miks?
3. Eesti keele kasutamine igapäevaelus tööol: Kuidas kasutate eesti keelt oma töökohal? Kas on olnud olukordi, kus eesti keele oskus on olnud kasulik või vajalik? Kas ja kuidas mõjub keeleoskus töö kvaliteedile, hariduse saamise võimalustele, tegevuse laiendamisele, uue töökoha saamisele jne.
4. Mis takistab eesti keele õppimist?
5. Edasine motivatsioon ja eesmärgid: Mis on teie edasised eesmärgid eesti keele õppimisel? Kuidas kavatsete eesti keele oskust edasi arendada? Mida ootate õppejõult, riigi asutustest, linnalt, töötukassalt, tööandjalt jne?

Küsimustiku eesmärk oli saada ülevaade vastajate kogemustest ja arvamustest eesti keele õppimise motivatsiooni ja hoiakute kohta ning samuti mõista nende individuaalseid vajadusi ja eesmärgi. Intervjuud võimaldasid saada põhjalikumaid vastuseid ja selgitusi kui küsimustik. Intervjuu käigus esitati täiendavaid küsimusi vastuste selgitamiseks või täpsustamiseks.

5.3. Motivatsioon eesti keele õppimiseks

Kõik vastajad on arvamusel, et eesti keele oskus on nende töös positiivne tegur, kuid on erisusi seoses tegevusala ja ametikohaga.

Õpetaja Anna töötab venekeelse kooli algklasside õpetajana ning kasutab eesti keelt oma töös enamasti kirjutamise ja lugemise näol, mõnikord proovib ka õpilastega rääkida tundides õpilastega lihtsate lausetega eesti keeles. Dokumentide vormistamine e-koolis käib juba ainult eesti keeles. Harva tekib vajadus rääkida eesti keeles õppereiside ajal, näiteks muuseumi töötajatega.

Projekteerimisbüroo juhataja Sergei kasutab eesti keelt oma töös pidevalt, sest kõik ehitusega seotud dokumentatsioon on ainult eesti keeles, projektid vormistatakse eesti keeles, kuid suuline suhtlemine tellijatega, alltöövõtjatega toimub enamasti vene keeles. Seejuures märkab ta, et ka suuline suhtlemine kohalike omavalitsuse ametnikega Narvas ja lähedal asuvates omavalitsustes toimub enamasti vene keeles. Sergei ütleb, et kõik mis on seotud lugemisega ja kirjutamisega töö on eesti keeles, rääkimise ja kuulamisega seotud keel, on aga vene keeles. Tema sõnul umbes 90% tellijatest ning 100% tema alltöövõtjatest on venekeelsed. Projekteerimise töös kasutatav tarkvara on inglise- või venekeelne.

Tööstuses töötav tehnoloog Mihhail puutub eesti keelega oma töö kokku harva ning peaaegu ainult lugemise näol. Ta saab dokumente eesti või inglise keeles. Oma kolleegidega ja alluvatega ta suhtleb ainult vene keeles. Tellijatega ta tavaliselt töö ei suhtle, kuna see ei ole tema tööülesanne. Aeg ajalt osaleb ta koosolekutel, kus suhtlemine toimub hoopis kolmes keeles – eesti, vene ja inglise keeles. Kui midagi ei ole arusaadav, siis keegi kohe aitab ja tõlgib. Arvutis olev tarkvara on tema töösülearvutile paigaldatud välismaalasest omaniku poolt ja on inglisekeelne.

Svetlana (teenindus, juuksur) ei leia tegeliku eesti keele kasutust oma töös, sest kõik tema kliendid on venekeelsed ja aastate jooksul ta ei ole kokku puutunud eesti keele kasutamisega klientidega suhtlemisel. Ei teki temal ka eestikeelse lugemise või kirjutamise vajadust.

Kinnisvarabüroo juhataja Olga kasutab eesti keelt oma töös harva, sest tegeleb ainult Narva, Sillamäe ja Narva-Jõesuu kinnisvaraobjektidega. Enamik kinnisvara müüjad ja ostjad on kohalikud venekeelsed inimesed. Olga on aga märganud, et loeb eesti keeles tihti, sest notariaalsed dokumendid on eestikeelsed. Seejuures arvab ta, et saab väga hästi aru

ainult tema tööga seotud tekstidest. Samuti kirjutab ta eesti keeles kinnisvara müügikuulutusi, kasutab kinnisvaraportaalide eestikeelseid versioone.

5.4. Õppimiskogemus

Kõik intervjuu osalejad välja arvatud Olga olid vähemalt korra eesti keele kursustel käinud. Keegi väga ammu ja algtasemel, keegi mitu korda ja erinevatel tasemetel.

Kõige aktiivsem eesti keele õppija on algklasside õpetaja Anna. Oma sõnul osales ta mitmel kursusel, kasutas Eesti Keele Maja võimalusi, võttis osa suhtlusklubidest, õppereisidest. Anna ütleb, et tegeleb pidevalt eesti keele õppimisega viimased kümme aastat. Ta hindab kursuste tõhusust nagu loteriimängu – „Üks kord veab, teine kord aga mitte”. Kõige rohkem on ta saanud kasu õppereisidelt. Kuigi ta märgib, et siin sõltub palju korraldajast. Kõige tähtsamaks peab Anna, et osalejate tase oleks enam-vähem sama ning huvide ring sarnane. Iseseisvat õpet ei kasuta, sest ei näe selle kasulikkust.

Sergei omandas eestikeelse kõrghariduse ja õppimine esimesel aastal oli temal venekeelsete koolide lõpetajatele suunatud eesti keele intensiivkursus. Sergei arvab, et see aasta oli kõige tõhusam eesti keele omandamise mõttes. Tunnid olid iga päev, koolitusel osalesid enam-vähem sama keeletasemega inimesed, kursus oli suunatud ja tihedalt seotud inseneri tegevusalaga. Kõik osalejad oli väga motiveeritud, sest edasine õppetöö ülikoolis pidi olema ainult eesti keeles. Sergei arvab, et selle aasta jooksul tõusid tema keeleoskus kahe kordistus A2-st kuni B2-ni. Kuid ta märgib, et selline progress on võimalik ainult juhul, kui põhiline tegevus sel perioodil on õppimine, aga töötaval ja veel perekonnaga inimesel ei ole nii palju aega keele õppimiseks. Pärast ülikooli lõpetamist ei ole Sergei kursustel ja muudel keelega seotud koolitustel ega üritustel osalenud.

Tehnoloog Mihhail osales 90-ndatel aastatel eesti keele algtaseme kursustel. Enam ei tegelnud ta eesti keele õppimisega kursustel, kuid õppis iseseisvalt õpikute järgi. Kursuste tõhususe kohta ei saa tema midagi öelda, kuna need olid juba ammu. Iseõppijana ta saavutas üsna hea tulemuse ja sai sooritatud B1 keeleeksami. Tema sõnul on see tänu lugemise osale, kuna iseõppijana tegeles ta just selle osaga kõige rohkem.

Juukur Svetlana osales eesti keele kursustel kaks korda. Esimene oli kohe pärast kooli lõpetamist - 20 aastat tagasi ja eesmärgiks oli tema sõnul hakata rääkima eesti keeles, kuid tulemus oli kehv ja ta loobus keele õppimisest mõneks aastaks. Teine katse oli kaks aastat tagasi. Kursused olid integratsioonifondilt A2 tasemel. Sel korral õnneks läbis Svetlana

kursuse lõpuni ja sai A2 tunnistuse. Seda kogemust hindab ta väga positiivseks, sest tundides oli huvitav, grupp oli suhteliselt väike, õpe toimus heas õhkkonnas. Täna õppejõud hea töö eest. Loodab, et saab veel kord sama õppejõuga kursustele minna, kuid juba B1 tasemele.

Kinnisvaramaakler Olga ei ole kursustest osa võtnud, kogu tema eesti keele omandamine on seotud kooliga ning iseseisva õppimisega. Pärast põhikooli lõpetamist elas Venemaal, kus sai keskerihariduse ning seejärel ka kõrghariduse. Seega eesti keele mingisugunegi kasutamine puudus täielikult. Uuesti tuli tagasi Eestisse vaid 3 aastat tagasi ja tänu koolis saadud teadmistele sai ta A2 eksami läbi.

5.5. Hoiakud ja demotiveeritavad tegurid

Kuna hoiakute ja demotiveeritavad tegurid on väga subjektiivsed, on neid keeruline kuidagi klassifitseerida. Toon alljärgnevalt tsitaadid intervjuudest, mis annavad ettekujutuse põhilistest probleemidest ning kirjeldan võimaluste piires väljendatud hoiakuid:

- *"Ei tunne seda vajadust, sest tööl räägin vene keelt ja kodus ka. Ei ole keelt eriti vaja."* - Mihhail, tehnoloog. Tegemist on demotivatsiooniga, kus demotivideks on venekeelne kodu ja töö, kus eesti keelt vaja ei lähe.
- *"Esimene probleem on minu jaoks olnud aja leidmine. Mul on töö ja pere ning kõige selle kõrvalt on keeruline aega leida keeleõppimiseks."* - Sergei, ehitusinsener, projekterimisbüroo juhataja. Aja puudulikkus, igapäevane rutiin on demotiveerivaks teguriks.
- *"Keeleõpe on minu jaoks olnud raske, sest ma ei ole varem keelt õppinud ja pean kõike nullist alustama. See võtab palju aega ja energiat."* - Olga, kinnisvarabüroo juhataja. Antud juhul on tegemist pigem sisemise demotivatsiooniga ning hoiakuga, et keele õppimine on raske töö. Võib eeldada, et see hoiak pärineb kooliõpingute ajast. Inimene õppis koolis võõrkeelt 5-6 aastat, kuid tulemus on vähene. Sellest tekib mulje, et keele õppimine on pikk ja raske töö.
- *"Ma tunnen, et kui ma räägin eesti keelt vigadega või aktsendiga, siis eestlased ei võta mind tõsiselt. Ma olen selle pärast väga ebakindel ja kardan eksida. Muidugi ma saan aru, et ma ei valda keelt hästi ning ma tahaksin vähemalt rääkida piisavalt hästi, et end väljendada ja suhelda."* - Olga, kinnisvarabüroo juhataja.

- *"Kui ma proovin eesti keelt rääkida, siis tunnen end ebamugavalt, sest ma ei ole kindel, kas ma teen vigu või kas mind mõistetakse."* - Olga, kinnisvarabüroo juhataja. See ja eelmine tsitaat on ühe ja sama inimese sõnad. Vigade tegemise kartus kartmine on tihti venekeelsete inimeste hulgas esinev hoiak, kuigi eeldan, et aja jooksul selle hoiaku mõju väheneb. Näiteks, viiest intervjuus osalejast vaid kaks rääkisid sellest.
- *"Mul on raske motivatsiooni leida, sest ma ei näe, kuidas eesti keele oskus mu elu paremaks teeb."* – Svetlana, FIE, juuksur. Oluliseks teguriks keeleõppe motivatsiooni moodustamiseks on eesmärk, kuid antud juhul see puudub. Svetlanal on see nagu amotivatsioon.
- *"Minu jaoks on raske leida inimesi, kellega eesti keelt praktiseerida, sest enamik minu sõpru räägivad vene keelt."* - Anna, algklasside õpetaja. Keelepraktika puudulikkus on Narvas tõsine probleem. Kui inimesel puudub võimalus kohe oma oskusi kasutada, langeb õppimise tõhusus, mis on demotiveeritavaks teguriks.
- *"Ma ei ole kindel, kas ma pean eesti keele õppimist prioriteediks seadma, sest ma ei tea, kas ma jään Eestisse või kolin tulevikus tagasi Venemaale."* – Olga, kinnisvarabüroo juhataja. Siin on tegemist sisemise motivatsiooni puudulikkusega.
- *"Ma arvan, et keeleõpe on minu jaoks raske, sest ma olen juba vanem ja uue keele õppimine on keerulisem."* - Mihhail, tehnoloog, 54.a. Sageli on levinud arvamus, et keele õppimine vanemas eas on raske või isegi võimatu. Sellel hoiakul on põhjus, kuid on ka näiteid, et õigete meetodite ja hea motivatsiooni korral on keele omandamine võimalik ka vanemas eas.
- *"Jah, mõned eestlased arvavad, et minu keeleoskus on parem, kui tegelikult on. See võib olla natuke keeruline, sest nad hakkavad kohe rääkima kiiresti ja kasutavad keerulisi sõnu. Aga kui ma ütlen, et ei saa aru, siis nad tavaliselt aitavad mind ja räägivad aeglasemalt ja lihtsamalt."* - Olga, kinnisvarabüroo juhataja. Toodud näide on tihti esinev, mõned teised vastajad ka rääkisid sellest. Kui eesti keelt piisavalt heal tasemel valdaval inimesel jääb vestluse ajal mulje, et ta ei saa oma vestluskaaslase kõnест üldse aru, tekib tugev demotivatsioon, sest tal on tunne, et kõik pingutused on kasutud.

Mõned intervjuudest saadud tsitaadid, mis väljendavad positiivset motivatsiooni keele õppimisel ja inspireerivad juhtumeid:

- *"Ma olen saanud palju abi eesti keele intensiivkursuselt ülikoolis ja õpetajatelt, kes on mind julgustanud ja aidanud keelt õppida."* - Sergei, ehitusinsener. Positiivne kogemus on hea motivatsioon keele õppimise jätkamiseks. Inimesel tekib tunne, et ta saab saavutada hea tulemuse, ta saab end väljendada ning temast saadakse aru. See on hea näide integreerivast motivatsioonifaktorist.
- *"Ma armastan eesti keelt õppida. Ma tunnen, et see on minu jaoks suur väljakutse, aga samal ajal ka väga huvitav ja rikastav kogemus. Ma olen õppinud uusi sõnu ja väljendeid ning saan nüüd paremini aru eestlaste kultuurist ja ajaloo."* - Sergei, ehitusinsener. Siin on tegemist tugeva sisemise ja integratiivse motivatsiooniga.
- *"Ma olen õppinud eesti keelt juba pikka aega, aga üks asi, mis mind alati motiveerib, on minu lapsed. Ma tahan neile näidata, et kui sa tõesti tahad midagi õppida, siis sa suudad seda teha, olenemata sellest, kui raske see ka ei tunduks."* - Anna, algklasside õpetaja. Annal on hea sisemine motivatsioon. Tõesti soov olla oma lastele eeskujuks on tugev motivatsiooni tegur.
- *"Ma armastan lugeda eestikeelseid raamatuid ja ajalehti, kuna see aitab mul harjutada lugemist ja laiendada oma sõnavara. Ma olen ka proovinud kirjutada oma mõtteid eesti keeles ja see on olnud väga hea viis oma keeleoskuse arendamiseks."* - Anna, algklasside õpetaja. Anna kasutab keele õppimiseks erinevaid meetodeid ja võtteid, mis viitab kõrgele sisemisele motivatsioonile.
- *"Ma arvan, et eestlased on üldiselt mõistvad, kui sa ei räägi nende keelt täiuslikult. Kui sa oled asjalik ja oskad ennast väljendada, siis nad ei pane suurt rõhku vigadele või aktsendile."* - Sergei, ehitusinsener. Siin on hea näide eelnevalt arutletud hoiakule vigade suhtes. Sergei ei pea seda oluliseks ja isegi vastupidi, eksimishirm ei ole talle oluline, erinevalt Olgast.
- *"Eesti keele õppimine võib olla küll raske, aga see on vajalik, sest ma elan siin ja tahan oma eluga siin jätkata."* - Svetlana, FIE, juuksur. Svetlana sõnad on integratiivse motivatsiooni näide. Ta soovib elada Eestis ning soovib tunda end Eesti ühiskonna osana.

Mihhail on demotiveeritud, sest eesti keel ei ole vajalik, hoiak, et keele õppimine on tema vanuses raske.

Olgal on sisemine motivatsioon keeleõppeks, kuid esinevad ka hoiakud: vigade tegemise kartmine, arvamus, et keeleõpe on raske ja võtab väga palju aega.

Sergeil on positiivse keeleõppe kogemus ülikoolis, mis on hea motivatsioon (saavutatud tulemus), esineb integratiivne motivatsioon (soov tutvuda rohkem Eesti kultuuri ja ajalooaga).

Svetlanal on ka integratiivne motivatsioon, kuid tugevaks demotiiviks on eesti keele mittevajalikkus tavaelus sealhulgas tööl.

Annal on väga tugev sisemine motivatsioon, kuid keelepraktika puudulikkus on demotiiviks.

Need tsitaadid näitavad, et intervjuu osalejate hoiakud ja motivatsioon keeleõppeks võivad olla mõjutatud erinevatest teguritest, nagu sotsiaalne võrgustik, tulevikuplaanid, vanus ja abi, mida nad on saanud keeleõpetajatelt. Samuti näitavad tsitaadid, et eesti keele õppimine võib olla raske, kuid samal ajal ka vajalik eluga jätkamiseks Eestis. Seetõttu võib keeleõppe motivatsioon olla seotud ka sellega, kui oluliseks inimene peab keeleoskuse omamist oma igapäevaelus. Mõned tunnevad vajadust keelt õppida, samas kui teised ei näe selleks põhjust. Samuti on erinevaid demotiveerivaid tegureid, nagu ajapuudus, raske keeleõpe ja ebamugavustunne vigade tegemise pärast. Need probleemid võivad mõjutada motivatsiooni keeleõppel ja seetõttu tuleks neid arvestada õppeprotsessi planeerimisel ja rakendamisel.

INTERVJUU JA KÜSIMUSTIKU KOKKUVÕTE

Küsitluses osalesid 40 inimest, 70% neist on vanuses 36-55 aastased. Vastajad töötavad peamiselt hariduse ja ehituse valdkonnas. Vähem oli neid teeninduses, tööstuses ja tervisehoius.

30% vastajatest keeletaseme tunnistus puudub. A2 tase on olemas 12% vastajatest. B1 ja B2 tase on vastavalt olemas 8% ja 15% vastajatest. 35% vastajatest omavad C1 taset. Kokku on 70% vastajatest, kes omavad keeletunnistust mis tahes tasemel või on omandanud hariduse eesti keeles.

63% vastanute töökoht nõuab keeleoskust. Lisaks 12% ei tea täpselt, milline konkreetne nõue nende töökohal on. Seega võib oletada, et enamikul on keeleoskuse nõuded (70-75% vastajatest) olemas. Seejuures 25% vastajatest on kindlad, et nende ametialal keelenõue puudub.

Subjektiiivne hinnang oskuste vastavuse kohta olemasolevale tasemele näitab, et mida kõrgem on saavutatud tase, seda rohkem inimesi arvab, et nende tegelikud oskused ei vasta selle taseme nõuetele. Seejuures ei pannud mitte ükski vastajatest oma oskuste hinnangut saavutatud formaalsest tasemest kõrgemale. Samuti näitavad tulemused selgelt, et kõige parem on lugemisoskus, aga kõige halvem rääkimisoskus.

Pooled vastanutest tegelevad eesti keele õppimisega aeg-ajalt. Seejuures kolm inimest kümnest ei tegele eesti keele õppimisega aktiivselt ja vaid iga viies õpib regulaarselt. Vastused näitavad, et kõige rohkem õpivad inimesed iseseisvalt ja kursustel. Kõige vähem kasutatakse Narva Eesti Keele Maja poolt pakutavaid võimalusi ning individuaalõpet. Kõige tõhusamaks peavad küsimustele vastajad keelekümbeluse ja individuaalõppe meetodeid. Kõige nõrgemad selles mõttes on aga iseseisev õpe ja eriala kirjanduse lugemine. Suhtlusklubid ja erikursused said keskmise efektiivsuse hinnangu.

Küsitluse käigus samuti selgitati eesti keeleoskuse mõju karjäärile, töö kvaliteedile ning isikliku ja ärilise arengu võimalustele. Vastanute hulgas peaaegu pool arvab, et eesti keele ebapiisav oskus ei avalda mõju nende töö/kauba/teenuse kvaliteedile. Sama paljud arvavad, et mõjub, kuid mitte oluliselt. Vaid 8% vastajatest, arvab, et kvaliteet langeb oluliselt. Peaaegu pooled vastajatest on kindlad, et eesti keele oskus mõjub karjääri võimalustele, seejuures ainult üks kolmandik usub, et eesti keele oskajatel on kõrgem sissetulek. Nii karjääri, kui ka sissetuleku teguriks ei peeta keeleoskust - natuke vähem kui 30%

vastajatest. Enamike arvamusel eesti keele ebapiisav oskus mõjutab oluliselt koolitamisel osalust ja uue töökoha saamist. Klientide otsimisega väljaspool Ida-Virumaad tegelevad kõige sagedamini firma juhid ja ettevõtjad, kes tegelevad ettevõtte klientide leidmisega.

Ülekaalukas enamus (75%) on veendunud, et hea eesti keele oskus tõstab nende enesekindlust tööl. Ligi pooled küsitletutest arvavad, et keelteoskus annab neile võimaluse saada lisaharidust. Vaid iga viies arvab, et eesti keele oskus mõjutab positiivselt karjääri ja uue töö leidmist. Huvitav, et 8 inimest on arvamusel, et hea keeleoskus ei mõjuta nende elu ja see ei sõltu mitte tegevusalast ega ametist. See arvamus esineb nii hariduse, ehituse kui ka teeninduse valdkonna esindajate hulgas.

Küsitluse tulemused näitavad ka, et keeleoskuse nõuded on enamikul vastajate töökohtadel olemas ning need võivad olla oluliseks instrumentaalseks motivatsiooniteguriks keele õppimisel ja täiendamisel.

Intervjuu alusel võib teha järeldusi, et osalejate hoiakud ja motivatsioon keeleõppeks võivad olla mõjutatud erinevatest teguritest, nagu sotsiaalne võrgustik, tulevikuplaanid, vanus ja abi, mida nad on saanud keeleõpetajatelt. Samuti, et eesti keele õppimine võib olla raske, kuid samal ajal ka vajalik eluga jätkamiseks Eestis. Seetõttu võib keeleõppe motivatsioon olla seotud ka sellega, kui oluliseks inimene peab keeleoskuse omamist oma igapäevaelus. Mõned tunnevad vajadust keelt õppida, samas kui teised ei näe selleks põhjust. Samuti on erinevaid demotiveerivaid tegureid, nagu ajapuudus, raske keeleõpe ja ebamugavustunne vigade tegemise pärast. Need probleemid võivad mõjutada motivatsiooni keeleõppel.

Kokkuvõttes näitab uurimus, et eesti keele oskus on Narva elanike jaoks oluline, kuid samas on siin ka mitmeid takistusi selle õppimisel ja arendamisel. Tulemused annavad väärtuslikku teavet eesti keele õpetamise ja täiendõppe edendamiseks. Narva võib aidata kaasa keeleoskuse taseme tõstmisele ja linnas elavate inimeste tööalase konkurentsivõime parandamisele.

Töö käigus jõudsin järgmisele järeldusele, et peamine tõukejõud keeleõppes, lähtudes tööülesannete täitmisest, on instrumentaalne motivatsioon. Näiteks: täiendusõppe võimalused, karjääri arendamine, sissetuleku teenimine, tööandja või seaduse nõuete olemasolu.

Keelekasutuse seisukohalt töökohal on oluline keele praktiline kasutamine konkreetsetes töösituatsioonides. Seetõttu valis enamik küsitletutest tööülesannetest lähtuvalt keeleõppe üheks eelistatumaks meetodiks keelekümblusmeetodi ja keeleõppekursused. Küsimustikus pakutud keelekümblusmeetod eeldab lühiajalist tööd eestikeelses kollektiivis. Arvan, et keelekümblus meetodi populaarsus on tingitud sellest, et inimesed soovivad saada praktilisi teadmisi kohe ja olukorras, mis on sarnane nende tavalise tööpäevaga. Nad ei pea õppima grammatika reegleid ega tegema harjutusi, mis pole tööga seotud. Peamine probleem seisneb peamiselt kõne kasutamises töösituatsioonides ja mitte mänguvormis, vaid reaalses situatsioonis. Selle oletuse õigsust kinnitavad ka intervjuerimisel saadud vastused.

Küsitlusest ja intervjuudest tulenevalt ei ole ligikaudu 30% vastajatest motiveeritud ega tegele keeleõppega, vaatamata sellele, et nendele esitatakse keeleoskuse nõudeid. Seda seisukohta põhjendatakse sellega, et nad ei kasuta töös eesti keelt ning ei näe kasu eesti keele oskusest.

Peamised demotivaatorid on: keelekeskkonna puudumine, hirm eksida. Lisaks on oluline vanus, ajaliste ja rahaliste ressursside piiratus ning perspektiivi mittemõistmine, mida annab eesti keele oskus. Teisisõnu ei ole eesmärki, ei ole motivatsiooni, seega ei ole ka tegevust.

Arvestades, et eesti keele praktiline kasutamine on linnas piiratud võimalustega, võiksid Narva keeleõpetajad ja -õppeasutused pöörata rohkem tähelepanu keelepraktikale ja suhtlemisoskuste arendamisele. Võiks pakkuda:

- Töötajatele keeleõppe kursuseid, mis vastavad nende töö spetsiifikale ja keeleoskuse tasemele. Ajapuuduse probleemi lahendamiseks pakkuda koolitusi töökohal töö ajal.
- Õppereisid
- Motivatsiooni- ja preemiaprogramme, mis innustavad töötajaid oma keeleoskust arendama. Näiteks võib tööandja pakkuda boonuseid või tõsta töötajate palka, kes saavutavad teatud keeleoskuse taseme või parandavad oma keeleoskust teatud perioodi jooksul.
- Suunatud kursuseid, mis vastavad koolitajate poolt keeleõppe eesmärkidele.

KOKKUVÕTE

Käesolevas bakalaureusetöö uurimus näitab uuriti täiskasvanute eesti keele õppimise motivatsiooni, lähtudes ettevõtte arengu ja tööülesannete täitmise vajadustest Narva linna elanike näitel. Töö eesmärgiks oli välja selgitada, millised motivatsioonitegurid omavad tähtsust, millised põhilised probleemid ja/või piirangud tekkivad eesti keele ebapiisava oskuste tõttu, millised õppimismeetodid sobivad paremini keele õppimiseks seoses keele kasutamisega tööl. Samuti oli võrreldud eesti keele oskuse subjektiivset hinnangut osaoskuste kaupa saadud formaalse tasemega.

Töö teoreetilises osas on antud ülevaade motivatsiooni mõistest, erinevatest liikidest, vaadeldud põhilisi õppemotivatsiooni teooriad.

Probleemi uuringuks on kasutatud anonüümset küsimustikku, millele on 40 vastust ning viis poolstruktureeritud intervjuud erinevate tööalade esindajatega, kellel on ka erinev eesti keele oskuse tase.

Küsimustik koosneb 22 küsimusest valikuvastustega. Küsimustik koosneb kolmest osast. Esimeses on küsimused üldandmete (vanus, haridus, tööala) kohta, teises osas eesti keele oskuse kohta, kolmandas eesti keele kasutamise kohta tööl, õppimismeetodite hinnang. Saadud vastused on töödeldud ja tulemused on vormistatud diagrammide ja graafikute abil. Põhilised järeldused saadud küsimustiku vastuste alusel:

1. 70% vastajatest töötavad töökohal, millele esitatakse keeleoskuse nõue
2. 60% omavad eesti keele oskuse tunnistust, seejuures 20% on C1 tase
3. Oma oskusi hindavad inimesed madalamalt kui olemasolev formaalne tase. Seejuures, mida kõrgem tase on saavutatud formaalselt, seda rohkem inimesi arvavad, et nende tegelik tase vastab formaalsele.
4. Paremini hindavad vastajad oma oskusi lugemises ja kirjutamises, rääkimine ja kuulamine on madalama hinnanguga.

Intervjuus osalejad vastasid küsimustele vabalt, vajadusel oli esitatud ka täiendavaid küsimusi. Põhilised järeldused intervjuu vastusetest:

1. Põhiline motivatsiooni liik eesti keele õppimiseks tööülesannete täitmise seoses on instrumentaalne (nõude olemasolu, kõrgem palk, uus töö jne).
2. Esineb ka intergratiivne motivatsioon (soov elada Eestis ja tunda end ühiskonna osana, olla oma lapsele eeskujuks, tunda end enesekindlamalt jne)

3. Põhilised demotiivid on: keelekeskkonna puudumine, hirm eksida, ajaliste ja rahaliste ressursside piiratus ning perspektiivi mittemõistmine, mida annab eesti keele oskus, samuti on tähtis vanus.
4. Esineb ka amotivatsiooni seoses sellega, et intervjuuerija ei kasuta eesti keelt oma elus ja ei õpi, sest ei tunne selleks vajadust.

Eesti keele õpetajatele soovitan korraldada eesti keele õpet töötajatele, arvestades nende tööala, kasutada rohkem praktilise ametialaga seotud suhtluskeele tunde, võimalikult palju korraldada suhtlust sama tööala eesti emakeelega inimestele, korraldada õppereise sama tööalaga ettevõttele. Arvan, et on kasulik pakkuda töötajatele motivatsiooniprogrammi, mis innustavad töötajaid oma keeleoskust arendama.

SUMMARY

In this bachelor's thesis «Motivation for learning Estonian on the need to fulfill work tasks: the example of Narva residents», the author studied the motivation of adults to learn the Estonian language based on the needs of the company's development and the fulfillment of work tasks, using the example of the residents of the city of Narva. The aim of the thesis was to find out which motivational factors are important, which basic problems and/or limitations arise due to insufficient Estonian language skills, and which learning methods are more suitable for language learning in connection with the use of the language at work. The author also compared the subjective assessment of Estonian language skills with the formal level obtained by sub-skills.

In the theoretical part of the work, the author provides an overview of the concept of motivation, different types, and the main theories of learning motivation.

An anonymous questionnaire was used for the study of the problem, to which 40 answers were received, and five semi-structured interviews were carried out with representatives of different fields of work who also have various levels of Estonian language skills.

The questionnaire consisted of 22 questions with multiple-choice answers. The questionnaire consisted of three parts. In the first part, there were questions about general data (age, education, field of work); in the second part, there were questions about the knowledge of the Estonian language, and the third part addressed the use of the Estonian language at work and provided an assessment of learning methods. The answers received were processed, and the results were presented using charts and graphs. The main conclusions based on the answers to the questionnaire:

1. 70% of the respondents work in a workplace that requires language skills
2. 60% have a certificate of Estonian language proficiency, while 20% are at the C1 level
3. People rate their skills lower than the existing formal level. At the same time, the higher the level achieved formally, the more people think that their actual level corresponds to the formal level.
4. Respondents rate their skills better in reading and writing, while speaking and listening are rated lower.

The participants in the interviews answered the questions freely; additional questions were also asked if necessary. Key conclusions from the interview responses:

1. The main type of motivation for learning Estonian in connection with the performance of work tasks is instrumental (the existence of a requirement, a higher salary, a new job, etc.).
2. There is also integrative motivation (desire to live in Estonia and feel a part of society, be an example to one's child, feel more confident, etc.)
3. The main motivations are lack of a language environment, fear of making a mistake, limited time and financial resources, and not understanding the perspective provided by the knowledge of the Estonian language; age is also important.
4. There is also a motivation related to the fact that the interviewer does not use the Estonian language in their life and does not learn because they do not feel the need.

For teachers of the Estonian language, I recommend organizing Estonian language lessons for employees, taking into account their field of work, using more communication language lessons related to the practical profession as much as possible, organizing a meeting with Estonian native speakers of the same field of work, organizing study tours for a company with the same field of work. I think it is useful to offer employees a motivation program that encourages employees to develop their language skills.

KASUTATUD KIRJANDUS

Allik jt = Allik, J., Häidkind, R., Harro, J., Viikmaa, M., Kreegipuu, K., Rauk, M., Kikas, E., Tulviste, T., Tulviste, P., Luuk, A., Konstabel, K., Pullmann, H., Realo, A., Schmidt, M., Vadi, M., Kreegipuu, M. 2002. Psühholoogia gümnaasiumile. Tartu: TÜ Kirjastus.

Brown, H. Douglas 2000. Principles of language learning and teaching (4th ed.). Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.

Gardner, Robert C. 2006. Motivation and second language acquisition. Manuscript; http://publish.uwo.ca/~gardner/docs/SPAIN_TALK.pdf. Vaadatud 10.03.2023

Dörnyei, Zoltán 2003. Attitudes, orientations, and motivations in language learning: Advances in theory, research, and applications. – Language Learning 53 (S1), 3–32.

Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine, hindamine. Haridus- ja Teadusministeerium 2002. https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-06/euroopa_keeleeõppe_raamdokument.pdf Vaadatud 10.03.2023.a.

Dörnyei, Z., Ottó. I Motivation in action: A process model of L2 motivation [Motivation_in_action.pdf](#) Vaadatud 10.03.2023.a.

Ilves, Marju, Kaivapalu, Annekatrin, Kerge, Krista, Kern, Katrin, Kitsnik, Mare, Krall, Ingrid, Rummo, Karin, Rüütmaa, Tiina 2008. Iseseisev keelekasutaja. B1- ja B2- taseme eesti keele osku. Riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Atlex

Hausenberg, Anu-Reet, Kikerpill, Tiina, Rõigas, Maia, Türk, Ülle 2003. Keeleoskuse mõõtmine. Tallinn: TEA

Kirss, Laura, Karu, Marre 2008. Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise motivatsioon. Tartu

Keelehoiakute uuring

<https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/56512/aruanne.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vaadatud 10.03.2023.a.

<https://www.investinnarva.ee/et/narvast/ldinfo/rahvastik> Vaadatud 10.03.2023.a.

Narva arvudes

https://www.narva.ee/documents/29877749/31137183/2021_Narva_linn_arvudes.pdf/9be8d645-2149-4775-a7ac-0b80e1061463 Vaadanud 10.03.2023.a.

Kalmus. 2015. Kvalitatiivne sisuanalüüs. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys> Vaadanud 10.03.2023.a.

Krashen 1981. Second language acquisition and second language learning. http://sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf Vaadanud 10.03.2023.a.

Langemets jt = Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., Voll, P. 2009. Eesti keele seletav sõnaraamat. Tallinn. <http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html> Vaadanud 10.03.2023.a.

Lister, T. 2012. Lihtne ja praktiline koolipsühholoogia. Tartu: AS Atlex.

Landsberg, M. 2003. Motiveerimise kunst. Tallinn: Kirjastus Varrak

Laherand, M. 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tartu: OÜ Sulesepp <https://dspace.ut.ee/handle/10062/68249> Vaadanud 10.03.2023.a.

Ryan, Richard M. 2012. The oxford handbook of human motivation. Oxford: Oxford University Press.

Ryan, Richard M., Edward L. Deci 2000. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. – Contemporary Educational Psychology 25, 54–67; <https://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf>. Vaadatud 10.03.2023

Statistikaamet stat.ee Vaadatud 10.03.2023

Ushioda, Ema 2008. Motivation and good language learners. – Lessons from good language learners. Ed Carol Griffiths. Cambridge: Cambridge University Press, 19– 34.

Ushioda, Ema, Zoltán Dörnyei 2012. Motivation. – The Routledge handbook of second language acquisition. Eds. S. Gass, A. Mackey. New York: Routledge, 396–409.

Vihalemm. 2014. Fookusgrupi intervjuu. <http://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu>. Vaadanud 10.03.2023.a.

Õunapuu. Kvalitaatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf Viimati
vaadatud:16.05.2018 Vaadanud 10.03.2023.a.

ÕIGUSAKTID

Vabariigi Valitsuse määrus nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128062014082?leiaKehtiv>. Vaadanud 10.03.2023.a.

LISAD

Eesti keele õppimise motivatsiooni uuringu küsimustik

Hea ettevõtja!

Palun Teilt abi Tartu Ülikooli Narva Kolledži sotsiaalteaduste valdkonna keeled mitmekeelses koolis eriala bakalaureusetöö läbiviimisel. Uurin Narva linna töötajate ja ettevõtjate eesti keele õppimise motivatsiooni ja seoses tööülesannete täitmisega ja ettevõtte arenguga. Palun võimalikult palju vastuseid teie ettevõtte töötajatelt ning ettevõtte omanikelt.

Küsimustik on kättesaadav aadressil: <https://forms.office.com/r/w2mCfbmsHn>

Küsimustikuga kogutud materjali kasutatakse ainult bakalaureusetöö koostamise otstarbeks ning vastused on anonüümsed. Vastamiseks kulub ca. 10-15 minutit. Küsimuste korral võta minuga ühendust e-posti aadressil sahharova.natalja@gmail.com

Täna koostöö eest!

Eesti keele õppimise motivatsiooni uuringu küsimustik

Küsitluse eesmärk on uurida eesti keele kasutamise vajalikkust lähtuvalt tööülesannetest, sh. kui oluline on mõista ja kirjutada tekste, kõneoskust ja mõista suulist kõnet ja selgitada välja hoiakuid seoses võimalustega tegevust laiendada, firma uusi turundusturge leida.

Küsimustik on anonüümne.

Küsitletav peab vastama küsimustele lähtuvalt tänasest tegelikust olukorrast

Andmed Teie ja Teie põhitöökoha kohta

1. Teie vanus
 - kuni 25
 - 25-35
 - 36-45
 - 46-55
 - 56-65
 - 66 ja vanem
2. Teie kodukeel
 - eesti keel
 - vene keel
 - muu
3. Teie haridus (kõrgem lõppenutest)
 - põhiharidus
 - keks- ja keskeriharidus
 - kõrgharidus
4. Teie põhitöökoha ala
 - ehitus
 - isikuteenused (juuksur, taksojuht, fotograaf jne)

- kaubandus
- haridus
- tööstus
- riigiteenused (linnavalitsus, politsei, toll, riigiamet jne)
- juriidilised teenused
- kinnisvara
- toitlusteenused (kohvik, restoran jne)
- arstiteenused ja haiglad
- muu

5. Ametikoht

- ettevõtja
- juhataja (osakonna või ametkonna juhataja, projektijuht jne)
- kvalifitseeritud spetsialist (diplomeeritud insener, arst, medõde, õpetaja, õppejõud, treener jne)
- kvalifitseeritud tööline (keevitaja, autoluksepp, kraanajuht, elektrik, töömasina operaator jne)
- kvalifikatsioonita töötaja
- muu _____

6. Hinnake, palun, kui suur osa töökeele kasutusest on eesti keel?

0% ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ 100%

Eesti keele oskuse hinnang

7. Kuidas Teie hindate oma eesti keele tase järgmiste oskuste lõikes?

	ei oska üldse	algfase (A2)	kesktase (B1)	iseseisev kasutaja (B2)	vaba keelekasutaja (C1)
rääkimine	○	○	○	○	○
kirjutamine	○	○	○	○	○
kuulamine	○	○	○	○	○
lugemine	○	○	○	○	○

8. Kas Teil on olemas kehtiv eesti keele tasemeeksami tunnistus? Kui on, siis milline tasemel

(kõrgem olevatest)?

- ei ole
- A2
- B1
- B2

- C1 või eesti keeles omandatud haridus

9. Kas Teie ametikohal töötajale on eesti keele oskuse nõuded vastavalt määrusele "Ametniku,

töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded"?

- ei tea
- tean, et on, kui ei tea milline tase nõutakse
- jah, peab valdama eesti keelt tasemel A2
- jah, peab valdama eesti keelt tasemel B1
- jah, peab valdama eesti keelt tasemel B2
- jah, peab valdama eesti keelt tasemel C1

Eesti keele kasutamine tööülesannete täitmisel

10. Andke palun oma hinnangu kui tihti tekkib vajadus kasutada eesti keelt töö!

	ei teki	harva	mõnikord	tihti	pidevalt
rääkimine	☐	☐	☐	☐	☐
kirjutamine	☐	☐	☐	☐	☐
kuulamine	☐	☐	☐	☐	☐
lugemine	☐	☐	☐	☐	☐

11. Mida on Teie arvamusel raskendab Teie või Teie alluvate eesti keele ebapiisav oskus?

- koolitamine
- pakutavate teenuste/kaupade valiku laiendamine
- klientide otsimine väljaspool Ida-Virumaad
- kõrghariduse saamine
- tegevusloa/litsentsi saamine
- uue töökoha saamine
- muu _____

12. Kuidas mõjub Teie arvamusel Teie või Teie alluvate või kolleegide ebapiisav eesti keele oskus

pakutavate teenuste/toodete/kaupade kvaliteedile?

- kvaliteet oluliselt langeb
- kvaliteet langeb
- ei avala mõju

13. Kuidas mõjub Teie arvamusel Teie või Teie alluvate või kolleegide ebapiisav eesti keele oskus

potentsiaalse klientide/tellijate/tarbijate arvule? Näiteks, eesti keeles kõnelevad kliendid ei pöördu Teie poole sellepärast, et ei saa vajalike teenuste/toodete/kaupa töötjate eesti keele oskamatus tõttu või Te ei paku oma teenuseid eesti keeles kõnelevatele klientidele.

- mõjub märgatavalt
- mõjub mõnel määral
- ei avalda mõju

14. Milline Teie eesti keele oskus vajab rohkem arengu?

	oskan piisaval määral	sooviksin parandada	vajab arendamist
rääkimine	☐	☐	☐
kirjutamine	☐	☐	☐
kuulamine	☐	☐	☐
lugemine	☐	☐	☐

15. Kas eesti keele oskus on kutselise/karjääri arengu tegur Teie jaoks?

- Jah
- võib olla
- ei ole

16. Kas eesti keel oskus mõjutab sissetulekule (kas olete nõus, et hea eesti keele oskus suurendab

sissetulekut)?

- jah
- pigem jah
- pigem ei ole
- kindlasti ei ole

17. Kui oleksite vaba eesti keele kasutaja (C1 tase)?

- leidsin endale teise koha või asutaksin oma firma
- saaksin kõrgema ametikoha
- saaksin suurema palka
- saaksin lisahariduse
- tunneksin end enesekindlamalt
- tõenäoliselt ei muutuks mu elu
- muu _____

18. Kui tõenäoline on, et suudate järgmise 2 aasta jooksul oluliselt parandada eesti keele oskust?

0% ○○○○ ○○○○○○ 100%

19. Kuidas Teie arvamusel mõjub eesti keele oskus homse päeva kindlustundele (töö suhtes)? Näiteks, kui teie eesti keele oskus oleks heal tasemel, siis see annaks kindlustunnet, et ei kaota töökohta

0% ○○○○ ○○○○○○ 100%

20. Kas tegelete täna aktiivselt oma eesti keele taseme parenemisega? (kursused, eratunnid, iseseisev õpe jne)

- jah
- vähesel määral
- ei

21. Milliseid meetodeid Te kasutate eesti keele oskuse parandamiseks? (kursused, eratunnid, iseseisev õpe jne)

	jah	aeg-ajalt	ei
Õpin iseseisvalt (loen raamatuid, vaatan telerit, kuulan raadiot)	☐	☐	☐
Käin Eesti keele maja üritustel	☐	☐	☐
Käin eesti teatris või kinos	☐	☐	☐
Käin kursustel	☐	☐	☐
Võtan keele eratunde	☐	☐	☐

22. Palun andke hinnangu erinevate eesti keele õppimismeetoditele (just nimelt teie jaoks):?

	kasutu	vähekasulik	nii ja naa	tõhus	väga tõhus
Iseseisev õppimine	☐	☐	☐	☐	☐
Erialase kirjanduse/ajakirjanduse lugemine	☐	☐	☐	☐	☐
Podkastide/loengute/raadiosaadete kuulamine	☐	☐	☐	☐	☐
Kursused grupis eriala arvesse võtmata (üldkeel)	☐	☐	☐	☐	☐
Eriala keelekursused grupis	☐	☐	☐	☐	☐

(näiteks, keelekursused inseneridele, meditsiinitöötajatele jne)						
Eratunnid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suhtlusklubid (näiteks, keelekohvik)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keelekümblus (nt. töötajate vahetus eesti ja vene töökeelega firmade vahel)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Intervjuu küsimused

1. Motivatsioon eesti keele õppimiseks: Kuidas eesti keele õppimine ja tulemuslikkus on seotud teie tööülesannetega? Kas töö eesti keele kasutamise vajadus on motivatsiooniteguriks? Kas Teie motivatsioon eesti keelt õppida on muutunud alates õpingute algusest?
2. Õppimiskogemus: Kuidas hindaksite oma senist eesti keele õppimise kogemust? Milliseid meetodeid kasutasite keele õppimiseks ja kui tõhusad need olid? Millised õppemeetodid on teile kõige paremini sobivad, miks?
3. Eesti keele kasutamine igapäevaelus tööl: Kuidas kasutate eesti keelt oma töökohal? Kas on olnud olukordi, kus eesti keele oskus on olnud kasulik või vajalik? Kas ja kuidas mõjub keeleoskus töö kvaliteedile, hariduse saamise võimalustele, tegevuse laiendamisele, uue töökoha saamisele jne.
4. Mis takistab eesti keele õppimist?
5. Edasine motivatsioon ja eesmärgid: Mis on teie edasised eesmärgid eesti keele õppimisel? Kuidas kavatsete eesti keele oskust edasi arendada? Mida ootate õppejõult, riigi asutustelt, linnalt, töötukassalt, tööandjalt jne?